

Zimska pomoč za slovensko knjigo

Slovstvena in praktična vrednost knjižne tombole — Kaj lahko pričakujejo dobitniki?

Pravkar je v največjem razmahu akcija knjižne tombole Zimske pomoči. Knjižna tombola ni pri nas povsem nov pojav,endar ni bila še nikdar izvedena v tako velikem obsegu kakor tokrat, ko je tudi knjižna pomoč pritegnjena v moralno in materialno mobilizacijo zdravih sil slovenskega naroda za njegovo samopomoč v težkih dneh. Pomena velikopotezne organizirane knjižne tombole Zimske pomoči pa ni samo v tem, da bo segla na knjižni trg in spušala preko vabljive igre z naključji izdelati med srečne dobitnike večje število dobrih, izbranih domačih knjig. Knjižna tombola Zimske pomoči je tudi knjižna produktivna, in že ta njen načrt upravičuje posebno pozornost literarnih kronike do tega prvenstveno doberdelnega podviga.

Zimska pomoč bo namreč dala dobitnikom svoje knjižne tombole nalašč zanje ustrezne knjige, ki bodo v bibliofilijski skopini kar edinstveno pomembne. Njihova posebna vrednost bo v redkosti tako da bodo te izdaje Zimske pomoči zlasti v prihodnosti vedno bolj iskano knjižno blago bibliofilov, tem bolj, ker izidejo v izjemno velikem, resnično zgodovinskem času in ostanejo med njegovimi knjižnimi dokumenti. Sedem novih knjig, na imenih in ilustriranih za dobitnike knjižne tombole Zimske pomoči — to pomeni že samo po sebi dovolj tiheden doneček v našo knjižno kulturo in opozarja naše ne le širše občinstvo, marveč tudi ožjo občino ljubiteljev slovenske knjige.

V znamenju literarnih jubilejev Program novih izdaj in delno obnovljenih, t. j. za tombole posebej pripravljenih in znanih knjig, upošteva predvsem letošnje literarne obletnice:

Z izdajo Jurčičevega romana »Cvet in sad« bo počastena stoletnica pisateljevega rojstva. Drugi Jurčičev roman je poleg priljubljenega »Desetega brata« manj znan in čitan, dasi je še vedno zanimiva in domačijsko topla knjiga. Odbor za literarni program knjižne tombole je zaupal ilustracije za ta Jurčičev umotvor našemu priznanemu slikarju prof. Sreči Santlu, in njegovi osnutki so takoj potrdili, da je imel v izbiri srečno roko, zakaj ilustracije prof. Santla bodo s svojo originalnostjo in dovršeno izdelavo bistveno pripomogle h knjižni vrednosti jubilejne izdaje »Cvet in sad«. Knjiga bo opremljena z uvodom B. Borke.

Druga jubilejna knjiga je Gregorčičeva znana pesnitev »Oljki«. Gotovo je bila posebno izbrana za stoletnico »goriškega slavka« in glede na čas v katerem izide; oljčna vejica s sončnih gorških tal je postala resničen simbol tega, po čemer hrepeni slovensko ljudstvo. Mladi, nadarjeni slikar Lojze Perko je prejel ilustracijski plat, pripravil petnajst celostranskih podob — cinkorezov in opremlil s tankim okusom tudi tekstne strani. Perku se je vizionarna vsebina »Oljke« preselila v svetopisemske motive in dobila tako globoko simbolično spremljavo; v srednje pa je postavil ilustrator gorško krajino in nekatere motive te kantate in nam slikarsko približal tudi pesnikovo podobo. Ze sam Perkov portret Simona Gregorčiča je značilna stvaritev in — kakor druga Perkova dela — uravnotežena v njegov talent, ki je že doslej obrodil marsikaj talenta. Uvod v pesnitev je iz kompetentnega peresa pesnika dr. J. Lovrenčiča. Nedvomno bo ta izdaja »Oljke« razkošen soplek za pesnikov jubilej.

Tretji jubilar, ki dobi novo, samostojno knjigo, je pisatelj Ivan Pregljev, čigar šestdesetletnice se je lani spominjala naša javnost s posebnimi simpatijami do njegovega dela. Odbor za knjižno tombole se je odločil, da izda v posebni knjigi Pregljevo krasno novelo, enega njegovih najznačilnejših umotvorov »Na vankance«. Tu se z baladnim motvom, posnetim delno po Valjavčevi pesmi, ubrano spleta doživljaje krajine, posebej še Sorškega polja. Pregljev je prav v takih proznih opevih krajine in z njo združenega človeka pokazal tako umetniško prepričljivost, kakor je malokdo med slovenskimi pisatelji. Da pa bi nova izdaja Pregljeve reprezentativne povesti dobila še večjo mikavnost in izrazitejšo knjižno vrednost, je odbor naprosil pisateljevega sina, slikarja Marija Preglja, da očelovo knjigo ilustrira, drugemu sinu prof. Bogu Preglju pa je poveril uvod. V tem pogledu bo ta izdaja Pregljevega spisa edinstven pojav v našem slovstvu.

Četrti jubilar je Julij Slapšak, ki se po pomenu in vrednosti sicer ne more meriti z ostalimi, vendar pisateljeva letošnja sedemdesetletnica opozarja na njegovo slovstveno delo, ki je bilo

posebno uspešno na področju mladinske književnosti. Slapšak bo med novimi, knjižnimi knjižne tombole zastopan z zbirko »En starček je živel...« Zbirka ma mladinski značaj, ilustrirana pa jo naš priznani slikar prof. Fr. Podrekar, čigar dosedanje delo že samo jamči, da bo njegovo sodelovanje vtisnilo te jubilejni mladinski knjigi, ki bodo z njo dobitniki razveselili predvsem svoje otroke, nesporen kvalitetni pečat.

S tem so jubilariti odpravljani, v kolikor gre za nove knjige. Toda organizatorji so mislili tudi na sedemdesetletnico pisatelja Ksaverja Meška; vzeli so s knjižnega trga njegovo zbirko ki vsebuje vse novele iz priznanih knjig »Mir božji« in »Ob tihih večerih«. V tem zvezku Meškovih Zbranih spisov, katerih nadaljevanje je preprečil vojni vihar, najde bralec nekatere najznačilnejše pisateljeve novele, iz njih diha ves čar Meškove sanjave in zamišljene duše. Prvotna oprema knjige bo nalašč prirejena za dobitnike loterije Zimske pomoči in opremljena z izvrvnim uvodom predsednika Narte Velikonja.

Balantičev Sonetni venec

Med novimi knjigami, ki jih pripravljajo nalašč za dobitnike loterije zavzema posebno mesto Balantičev »Sonetni venec« z ilustracijami Marijana Tršarja. Oba sta novi imeni in oba umetniško presenečenje. France Balantič si je s svojo tragično smrtjo v Grahovem lani 23. novembra pridobil slavo, ki jo je naš narod namenil vsem zvestim bojevnikom za svoje edinstvo in svoja vekovita izročila; takrat je bilo znano samo najožji poznavalcem njegovega dela, da je

bil tudi nadarjen ljubljenec Muz. Urednik »Doma in sveta« dr. Tinetu Debeljaku gre hvala, da je Balantiča kot pesnika odkril in prikazal javnosti, ki se je zdaj zavedala, koliko je slovenska pesniška beseda izgubila s tem hrabrim bojevnikom. Sodi se, da so najnovejše in najboljše pesmi zgrele z njim vred v Grahovem. A tudi to, kar je ostalo, bo pričalo vedno o Balantičevem izrednem talentu. Dr. Tine Debeljak pripravljajo sedaj za Ljudsko knjigarno izdajo celotne njegove literarne ostaline s kritičnim uvodom. Za Zimsko pomoč in njeni tombole se je pripravil natis njegovega Sonetnega venca, ki je po zasnovi, idejah in pesniški sili pomembna stvaritev velik dokument o Balantiču. Uvod v Venec je iz njegovega peresa, ilustracije pa so delo Balantičevega tovariša in intimnega prijatelja Marijana Tršarja. Ta ilustrator, ki je Balantičeve pesniške privide vrezal v les, se bo s svojimi lesorezi lepo predstavil slovenskemu občinstvu in lahko že zdaj zapisemo, da pomenijo Tršarjeve ilustracije odkrite talenta, od katerega si lahko po pravici še mnogo obetamo.

Kaj pa Velikonjeve »Anekdote«?

Pisatelj Narte Velikonja, ki je obnem energični in premočrtni spiritus agens et movens Zimske pomoči, je znan zbiratelj slovenskih anekdot. Anekdota ni samo oblika ali celo nadomestilo dovtipa, šale, zabavljice, marveč je v svoji klasični obliki značilen človeški in literarni dokument, dostikrat jedro in izhodišče obširnejšim spisom Okrog anekdote spleta prenekateri pisatelji svoje pripovedovanje.

Narte Velikonja zbira anekdote o znanih in neznanh slovenskih možeh. V njegovih dveh dosedanjih zbirkah je že mnogo takega biografsko in kulturno zgodovinsko značilnega gradiva, ki večkrat stoji nasproti portretu; poudarja nekatere dobre ali slabe strani, da tem bolj označi neke značilne lastnosti, ki ustrezajo značaju in življenju te osebe. V tem pogledu tako čtivo ni samo zabavno in prijetno, marveč je lahko tudi dokumentarno. Sedaj je Narte Velikonja zbral v novo knjigo več kakor tri sto novih anekdot in smemo upati da bo nova zbirka še prekosila prejšnje. Knjiga bo opremljena z originalno avtorjevo karikaturo, ki jo je narisal prof. F. Podrekar.

Višje novih izdaj: Zbornik 1944

Med tem ko se pripravljajo v tiskarnah navedene izredne izdaje, zaključuje uredništvo Zbornika Zimske pomoči 1944 izbrano med gradivom, ki je z vseh strani doteklo in pokazalo, da so se vablu za sodelovanje odzvali mnogi naši ugledni pesniki, pripovedniki, dramatik, znani pisarji raznih strok, esejisti in kritiki, muziki in slikarji. Tako dozoreva knjiga ki bo že sama s svojim obsegom — 30 tiskovnih pol — z ilustracijami (podbode in faksimilirani podpisji vseh sodelavcev) in z drugimi svojimi atributi predstavljala živahno literarno življenje Slovencev, zlasti še Ljubljane, v zgodovinskem letu 1944.

In še ni konca zanimivosti...

Še je treba naštetiti to in ono, čeprav se nam kajpak ne bo popoln ker ne bomo navedli celih skupin knjig, ki se bodo ponujale igralcem v največji slovenski knjižni tomboli Predvsem omenjamo krasno izdajo Tavčarjevega »Cvetja v jeseni«, ki izide v dobrodelne namene pri Tiskovni zadrugi v tako lepi in skrbni opremljeni, da bo prekosila veliko

večino, če že ne vse druge podobne knjige. Natisnjena bo v dvobarvnem tisku in opremljena z večbarvnimi lesorezi arh. Oražma. Nadalje bo Dularjev roman »Krkla umira« prirejen posebej za tombolo tako, da mu bo dostavljeno pisateljev portret in pet ujedank akad. slikarja Rika Debenjaka medtem ko bo Jenkovim Zbranim spisom dodan samo za dobitnike te knjižne tombole Jenkov portret, ki ga je izdelal slikar Gvido Birolla.

Literarno in umetniško je torej tombola Zimske pomoči tako aktivna, kakor doslej nobena naša dobrodelna akcija. Ne dovoljuje se samo s širjenjem domačih knjige, marveč jo popira z novimi kulturno pomembnimi izdajami. S tem pa Zimska pomoč tudi že izvršuje kos svoje socialno-dobrodelne naloge, saj daje možnost zaslužka pisateljem in ilustratorjem, prav kakor tiskarnam in njihovev grafičnemu osebju. Tu so pa že v semem obrčju Zimske pomoči, ki ne deli ljudem samo miloščine, marveč pomaga s produktivnim delom premagovati težave našega časa.

Sumljiva sovjetska odlikovanja

Jožef Stalin si prizadeva da bi vrnil rdeči vojski staro izročilo nekdanje carske ruske vojske, ki so jo boljševiki potem razbili, osromotili in uničili. Brez tradicij pravilna morala vzgoja vojske ni mogoča, zato so morali boljševiki poseči globoko v zgodovino carske vojske ter se odčitati z njeno slavo, kakor srška z pavjim prdjem. Kakor je našim čitateljem že znano so ustanovili vojaške redove Suvorova in Kutuzova kajti odklanjajo Lenina in »rdeče zastave« v vojskem pogledu res ne pomenita prav ničesar Suvorov in Kutuzov, na sta vsekakor dve imeni, ki imata častno mesto v ruski vojaški zgodovini dasi sta bila oba carska maršala ter sta zaradi svojih zmag v bojih proti Turčiji in Napoleonovi Franciji dobila tudi visoke ruske plemiške naslove.

Zdaj so šli boljševiki še korak dalje. Preskrbeli so tudi svoji pomorščaki dva reda, ki so ju imenovali prav tako po dveh carskih admiralih. Nahimov in Ušakov. Pri tem jih je morda vodila tudi želja, da malo potrjuje svoje današnje zaveznike Britance. Admiral Pavel Semjonovič Nahimov je namreč čni pomorščak, ki se je l. 1853 odlično obnesel v krimski vojni proti angleški koaliciji. On jo nobil angleško-turško brodevoje v pomorski bitki pri Sinopi na tudi kot branitelj Sevastopolja je prizadel Angležem mnogo bridičih ur.

Še delikatnejše je v tej zvezi ime admirala Ušakova, ki je leta 1799 povečeval carskemu čmorovskemu brodevoju in si je usilil prehod skozi Bospor in Dardanele. Pri tem ni prodl samo v Egejsko morje, marveč so se njegove ladje pojavile na Sredozemskem morju in celo na Jadranu. Admiral Ušakov je zasedel pri tem Krf in ostalo jonsko otčine ter pošiljal svoje ladje v Palermo in Neapel. Car Pavel je postal takrat tudi veliki mojster viteškega reda na Malti in Rusi so iz zaslednih otokov napravili »republiko sedmerih otokov« ki je bila pod ruskim »protektoratom«.

S tem so se zdele uresničene najsmelejšje pomorske sanje carske Rusije, ki je bila pot v Sredozemlje ruskim ladjam odprta in Rusija je postala celjo po Malti. Kasneje je vse to propadlo, ker so se carji v Napoleonovih vojnah dali zavesti, da so se točki za britanske interese. Čeprav je rusko orožje mnogo bolj nri-nomogoča k končni zmagi nad Napo eonom kakor britansko, so vendar sadove pobasat predvsem Angleži in Rusi so se morali prav kmalu spet umskniti iz Sredozemlja.

Ni tedaj brez zanimivosti, da so se boljševiki mavno sedaj spomnili obeh predstavnikov ruske prodiranja v Sredozemsko morje, ki ga proglašajo Britanci zaradi pcta v Indijo za svojo nesporno domeno. Z ustanovitvijo redov Nahimova in Ušakova postavljajo v Kremliju snet zahteve po Sredozemskem morju kar tudi povprečnemu Angležu otiinjivo dokazuje kam je njegovo državo dovela zasedeljena politika vladajoče, pod vplivom židovstva stoječe kaste.

Značilna pa je uvedba odlikovanj imenovanih po starih carskih generalih in admiralih, tudi za notranjo slabost boljševizma samega. Neizmerno blata in gnoja so navalili poprej na carski režim in vse njegove predstavnike, redove in odlikovanja sama po sebi pa so proglasili za smešno »buržujsko« navado za katero v komunističnem ustroju ni prostora. Zdaj pa v silj in stiski, da bi utrdili moraljo v svoji vojski, ne le na veliko uvajajo razne redove, temveč z njimi proslavljajo prav vojskovodje iz carske dobe. Ravnao prav tako kakor njihovi eksponenti na Balkanu, ki tud skušajo slepiti ljudj z raznimi »veličaniami« iz stare politične ropotarnice. Toda kakor je naša javnost že dobro spoznala bedno komunistično igro tako tud vsa evropska javnost že dovolj pozna boljševizem in ve da je in ostane nosilec razdirajočega in uničujočega komunizma.

NEKAJ ČRTIC IZ NOVE POSTOJNE

Vlak bo v trenutku prestopil mejo med bivšo Jugoslavijo in Italijo. Pod mano lež pivska prestolnica Postojna, mesto, v katerega znamenito jamo so se zgrinjale pred vojno trume izlčnikov občudovat očarjujoče kraške čudeže božje roke

Prvo, na čemer se mi je ustavilo oko na postaji, so nebesno modre uniforme domobrancev. Mlad vojak s puško na rami in z ročno granato za pasom stoji na straži. Ko izstopim, ugledam še druge domobrance, mlade znance iz Ljubljane, dijake ki so odšli prostovoljno braniti Kras, pa jih muči še lahko domotožje in misel na dekleta ki so jim izvezla modrega orla na levem rokavu vojaške suknje. Od nekod prde mlad višji narednik. Njegov simpatični obraz me spominja na mučne mesece internacije, ki vsa jih prebila skupaj. Seveda si v ročeh in odideva, ker imava isto pot. Na štab Slovenskih narodnih straž Spuščava se po poti v mesto Nemški oddelek, ki nama prihaja nasproti, udara strumno po tlaku in poje eno svojih udarnih vojaških pesmi.

Ko stopava z narednikom po stonšči vilo, kjer je štab Slovenskih narodnih straž, se morava izogibati na stopniščah sedem mladim fantom, ki trudno in zaspano govčajo glave. Lačni so ker ni še večerje; tudi kadili bi radi. Nemški in domobranski oddelek so jih rešili iz bližnjih hribovskih vasi, da jih ne bi ponovno mobilizirali rdeči.

»No, kako je bilo v gozdu?« vprašam najbližjega. Fant pogleda zaspano in trudno izpred pokrivala in zamrmra nekaj porogljivo, kakor »treba je pokušiti, potem se že ve!«

»Nikar se ne drži, kakor da bi te prodal!« pravim drugemu in mu polčim roko na ramo. »Imaš taka ramena, da so kot nalašč ustvarjena za puško. Tak so dat boš, da te bodo vse Postojnčanke gledale.«

»Saj se nič ne držim, odvrne mladi Kraševc. Tudi ostale zdramijo te besede in se spuštijo v smeh. Zaspanost jih takoj mine.

»Kaj pa vidva?« pokaže na dva najmlajša fanta podjeten in prikupen zdravnik ki pregletuje novice. Mlajši fant ima 15, drugi pa še ne 17 let.

»Vidva kar domov k mami?« jima pravi. Najavijo me pri adjutantu. Ko me sprejme energičen stotnik v zrelih letih, govorniva o tisku, o Ljubljani, o Postojni in sploh o vsej Primorski.

»Poznamo Postojno, vemo tudj za njene grehe, toda nemške oblasti in mi ustvarjamo dober odnos s prebivalstvom« je govoril častnik. »Pri tem budno pazimo dokler ne obnašanje lojalno. Za vsak greh pa se bo treba pokoriti. Videli ste te m'ade fante« — je pokazal z roko na hodnik. »Prve dni se še ne morejo znajti, so še pod vtisom prejšnje nasprotne agitacije. Ko pa gredo med nje, ljubljanski fantje pojejo z njimi naše narodne in vojaške pesmi, novicini razumejo, da se borimo za svoj dom, za narodno stvar proti internacionalnim komunistom, ki so se podlo zvezali z izdajskimi badoljani proti slovenskemu narodu. Odnos nemške vojske in naše je razveseljiv. Prepričan sem, da bo zavedna Primorska prav hitro našla svojo narodno pot in spoznala komunistične prevarante.«

Sprehajam se po mestu. Ogledujem izložbe. Na glavnem trgu zapazim čez vsa izložbo razstavljene slovenske knjige od Jurčiča pa do Slovencev knjižnice in Dobre knjige. Grem mimo kina in vstopim. Fantiči, ki se drenjajo pred vhodom se zmerjajo v slovenski, nekateri govorejo italijansko. Knjodvorana je majhna, vlažna in zakajena. Je popolnoma provincialna in obiskovalci se počutijo kar domače. Če kdo koga išče, ga pri vratih pokliče po imenu in znanec pride.

Stopim v »profumerijo«, kjer prodajajo prav vse — razen »profuma«. Vstopajo kupovalci, ki jih takoj spoznaš po govoricah, da so Notranjci. »Zeliste, jih povpraša mlada, mična prodajalka, in tipični »« v tej besedi se mi zarčče

v ušesa. Zelijo sukanca, ki ga imajo še na zalogi.

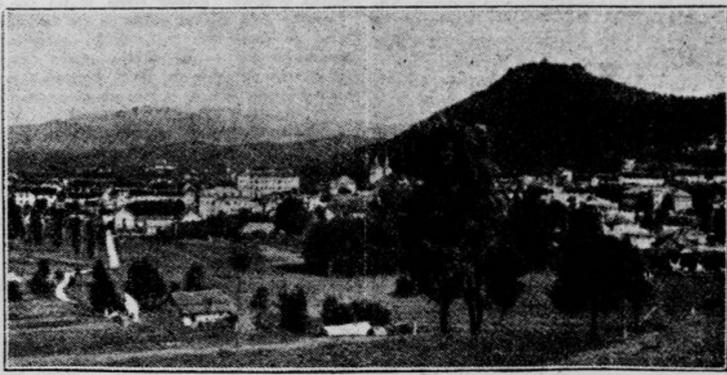
Potem stopim v kavarno. Postrčeje mi s kavavom v narekovaju. Star natakar mi ga priinese in ko ga vprašam »slovensko po računui, mi pove v italijanski »quattro lire«. Ko ga vprašam, ali ne razume slovenski, odgovori, da le »nu malus«. Seveda za možkarja je težko, ko ne ve, ali naj bi bil Italian, kot je njegova mati, ali Slovenec, kot je njegov oče. Ko vprašam po imenu kavarne mi pravi, da je bila včasih »Leve«, potem »Italia«, sedaj pa je kar brez imena.

Zvečer sedim v krcmi. Za sosedom mizo sedijo fantje, ki so jih že obekli v uniforme narodnih straž. Pojejo narodne pesmi, srkajo vino in postajajo sentimentalni. Govorijo o domu in se dražijo drug drugega z namigovanji o zvestobi svojih deklet. Ko jih vprašam po komunistih, postanejo bolj razvneti. Ko omeni eden njih da je »teh falotov še precej«, ga drugi takoj zavrnejo: »Eh, kaj! Take vojaške limo kot smo bili mi, ki jih s s'io gonijo morit. Nič ne smemo vprašati, kolko jih je. Zakaj če bomo dvomili, potem bo vzel vrz nas, ne pa nje.« To so isti fantje, ki sem jih videl prejšnji dan na štabnem stopnišču. Spoznal me in razpneto razgovor. Govorijo o žalostnih časih, ko slovenska pesem ni bila samo nezazelenca, temveč so jo savajski »rabinjerji« preprijali in zatrali. »Seveda radi bi jo že slišali, ker jim je bila všeč, naša pesem«, pravijo ti mladi vojki, »toda niso smeli, čeprav so nas večkrat proslili, naj jim zanojemo tisto lepo pesem« Spavaj, Milka, spavaj!«

Naslednji dan sem v družbi z nekaterimi dekletji iz Postojne in okolice. Govorimo o preteklih dvasetih letih, k'akor se zrcalijo v njihovih pogledih. Pripovedujejo mi, da skuajo popraviti zamujeno ter se sedaj pridno učijo slovenske slovnice in slovenskega pravopisa. Z veseljem in užitkom prebirajo slovenske knjige, stare in nove. V razgovoru pada beseda »slikovodnost«. Ne poznam jo, čeprav je med njimi tudi mlada skedemčarka. Ta mi pojasnjuje: »Veste, Ljubljani nam prinašajo polno novih besed.« In druga smeje se pristavi: »Njim je vse jasno, divno, krasno.« Človek se čel ob takihle prizorih zave da pomenja dvaset let tudj v razvoju jezika precejšnjo dobo.

Pri mladih Notranjkih in Primorkah prihajata še bolj kakor pri drugih domačinih, s katerimi govorim, do izraza neorientiranost in nekaka zbehanost. Vidj se da doživljajo isto miselno in čustveno krizo, kakršna je v bolečinah preživljala naša Dolenška že pred dvema letoma v borbi proti komunistični revoluciji. Vendar se ne morem znebiti utešnega vtisa, da bo Primorska hitreje našla svojo resnično narodno in pošteno slovensko pot. V duhu gledam radosten to deželo, kakršna bo čez leto dni v svojem novem življenju.

Ljiljko Urbanič

KULTURNI PREGLED

Cankarjeva „Lepa Vida“ v Drami

Neposredno po četrtkovi premieri »Lepa Vida« v Drami sta se prijatelja Realist in Idealist, dva večna in neugnana opONENTA, ki prenekatkrat drug drugega vzor-no izpopolnjujeta, spustila v diskusijo o predstavi. Imela sta nekoliko pravice domišljati si, da zast-pata vsak svojo skupino občinstva; obema pa je bilo všeč, da je publika, kar je kolikaj dozorelo za Cankarja, sprejela nevskandjan dobro predstavo s prav tako nevskandjan aplavzom. Skratka, da je imel Cankar z »Lepo Vid« v tem prečudno velikem času tak uspeh, kakor ga nis mogli doledati redki častilci in ne cankarjanski snobi tam okrog l. 1912, v dobi svojevrstne slovenske idile (v naših očeh).

Realist (R): Tako smo torej po daljšem presledku spet videli najmanj dramatsko Cankarjevo igro ali njegovo najbolj dramatsko lir-čo prozo, če ti je ta označba bolj všeč. Priznat moram, da me je pred leti ta igra manj zagrabila, čeprav so jo, v kolikor se lahko zanemam na spomni, igrali nekoliko bolj po moje, se pravi, realistično. Vzrok je nemara v tem, da doživljamo realisti prav v današnjem času pretresljivo krizo vsega, kar tvori naše pojme o svetu in naše doživljanje življenja; zaradi tega smo voljni popustiti v marsičem, kar se nam je še nedavno zdelo kakor skala trdno. Potemtakem d-pučnam višjo resničnost nego je naša s'va stvarnost, kakor jo slikajo dramatski naturalisti. Vsega konces-jam, ki jih dajem

razklanemu in razmajanemu času, pa moram reči, da Cankarja še vedno ne razumem. Zalotil sem se pri sodbi, ki se utegne zleteti cankarjanom krivoversko grešna: da je Cesarjev zdravnik v »Lepi Vid« edina oseba, ki normalno misli in ki bi ji prisojdi resnično človeško življenje. V drugi, čeprav spornejši vrsti je te sorte človek M.lena (Ukmar-Boltarjeva), ki je na odru bolj zdravo in resnično dekle, kakor je v Cankarjevi drami. Glede vseh ostalih se mi zdi, da so samo počobe na transparentnem platnu Cankarjeve stvarjalne domišljije, ki je v »skanju« čudotvorne rože novoromantičnega simbolizma zabr'sala meje med resničnim in neresničnim, močom in nemogočim ter nas prenesla v svojevrstno ustvarjeni fantazijski svet, katerega gl'bjeta problem umetnika z njegovimi večnim sporom med ideali in resničnostjo in neuteljšiva potreba hrepenenja po ubegu iz tega, kar je življenje v resnici. Hrepenenje po meglehni daljavih in španskih kraljičinah, onemoglo seganje z blatnih kolovozov v nedosežne zvezdne višave. To hrepenenje razumem, ne morem pa si dosti pomagati s cankarjevimi osebami, z njihovo človeško vsebino. Skratka, z razumom se ne dotipljem do njihove življenjske pomembnosti.

Idealist (I): Z razumom sploh ne moreš dojeti tega, kar je bistveno za neko pesnitev: k' noče biti zgolj op'na in zato dokumentarna; k' je predvsem stvaritev in živi čisto svoje umetniško življenje.

Treba se je vedno znova vaditi v prastari resnici, da poezije — prav kakor muzike — ne razumemo, marveč jo s čustvi doživljamo in notranje dojemamo. Tudi »Lepa Vida« je taka pesnitev s posebnim pesniškim življenjem, ki je zanj sekundarnega pomena vse, kar je v resničnem življenju zakon in pogoj. Debevec je spoznal, da je »Lepa Vida« z vidika realističnega nazora nerazločljiva in da jo je mogoče uprizoriti samo na neki nadrealni osnovi, kot stvaritev pesniških vizij; vsa njegova rečja je v znamenju tega novega odrskega idealizma, ki upošteva nekatere važne skušnje prejšnjih dramatskih in sceničnih stilov. V tem pogledu se mi zdi Debevecovo pojmovanje »Lepa Vid« dosledno — vsekako doslednejše, kakor je bilo samo Cankarjevo, zakaj drugo dejanje pričuje, da si pesnik ni bil docela na jasnem kaj prav za prav hoče z »Lepo Vid«. Kaj bi bilo, če bi podoben motiv obdelal na pr. Čehov? Da, prav na njega moram misliti, kadar čutim, kako potrebujemo taka dramatska pesnitev, kakor je »Lepa Vid«, tiste čudovite lastnosti, ki jo imenujemo atmosfera. V prvem dejanju je dokaj te prozorne, intimne, domače atmosfere s romantičnimi študentskimi sobic, sveta neznanih in nepri-znanh umetnikov in drugih romantičnih duš; tudj v tretjem postane delo zopet enotnejše, toda drugo se zdi kakor najne-diskusije in polemike: srečanje dveh »em-plementov« in dveh pogledov na svet. Sicer pa ga zgovorno prikazuje razgovor med Dolinarjem in zdravnikom. Kaj teja ta Dolnar v svetu Poljanca, Mrve, D'ou-

NAROCITE SE NA ROMANE DK!

za in Damjana, ne vem, čeprav tudj njega moti Lepa Vida; toda to je bolj ilustracija, kakor pa organska potrebna dramatske celote. Reči moram, da je naša predstava kar se da zbižala oba kroga, toda notranje razklanosti tega dela tudj ona ni mogoča prikriti, dasi je v idealistični interpretaciji mnogo manj vidna, kakor bi bila tedaj, če bi gledali na »Lepo Vid« z očmi naturalistov. Vsekako moras priznati tole: Četud: se ti zdi to ali ono nerazumljivo, nejasno in nedosedeno že v sami pisateljevi koncepciji, ki jo režiser in igralec lahko sanja na zunaj zastreta, je vendar v tej Debevecovi režiji Cankarjeva tako sporna in tako težka drama neutelšena in neuteljšivega hrepenenja umetniško živa. Čutiš, kako raste to cankarjansko hrepenenje iz sanj in prividov — svoje druge, v šje resničnosti in da njegove skrivnostne vzle lahko razreš: samo smrt. Tako je drama polna poezije, obnem pa kaže notranjo dramatsko napetost. Spomni se na pr. trenutka, ko razzvani in nesrečni Mrva občuti v viharju, ki razsaja zunaj, prihod pomladi in hoče na polje, da se z njo pogovarja. Ali pa tistega przora, ko se celo staraj Damjan, ta trudni izkušeni mož, zastrmi v Lepo Vid in doživljuje življenjsko resničnost! Mar nimamo tudj mi v življenju takih trenutkov, najsi so še tako redki? Ali ni v tem hrepenenju po ubegu iz s've vsakdanjosti, po razgovorih z viharjem in polju ali z morjem, po odkrivanju sinjih daljav po prečudni lepoti nekega ideala, ki je posebej v romantični španski kraljičini, v baladni slovenski Lepi Vid ali v podobnih postavah, kos avtentičnega človeškega življenja? Ali ni v tem počoba naše duhovne nature, ki si išče

vrelcev umetniškega in etičnega navd'ha, da obrzda in ukroti živalsko vsakdanjo praznoto v sebi? Ni li prav v tem večni konflikt tvojega oboževanega razuma z nemirno neurejeno, vedno valovujočo dušo?

R. Priznam, da so se mi v tej uprizoritvi odprli pogledi na lepoto človeške duše, kakor smo jo v naših dneh že doobira pozabili. Cankarjeva »Lepa Vida« je vsa zrasla iz lir'ke, njena krika in rahla lepota je bila v tem, ča je nevskandjan, pri tem pa polna trepetajoče muzike. Zares, če bi ne bilo te glasbene spremljave — in Grieg je tud kar izredno prikladen — bi Cankarjeva igra mnogo manj učinkovala. Na drugi strani pa igralci. Naj omenim samo Saričovo v naslovni vlogi, vseh njen pojav, ki vzbujajo privid skrivnostne nadresničnosti, njen krasn, topli glas, polno in vendar nežno govorco njen zanesljivi čut za nepotno izjemnost, za zlahtnost ženskosti. Potlej je tu Debevecova presunljiva podoba žalostnega, nesrečnega Mrve, pa M. Skrbniška nemirni utrueni, ostareli popotnik Damjan, ali Janov bolni študent, nesojeni umetnik Poljanec, čigar sanjske vizije napovedujejo agonijo in z njo vrzite v oia-godejni večni mr. Bitenc se mi zdi premarlo »zkušen in dozorel za težko vlogo Dioniza. Gregorin tudj ni docela v svojem elementu, ko igra Dolinarja. Omenil sem že Cesarja in Ukmar-Boltarjevo: tudj to sta dve vlogi, ki ju moras hvaložno vsrkati vase. Kaj bi še rekeli? Da v'zic vsemu mi je »Lepa Vida« ljuba. Njen jezik me opaja. Ni to slog udarnega dramatskega ritma, ki nastaja iz slikarskih ali plastičnih prividov: bolj je podoben razpoložljivemu utripu glasbe; zdi se mi kakor pesem s Fanove piščalke.

Šole za nadarjene rastline

Paradižnik ima v svojem semenu po dvanajst kromozomov. V teh dvanajstih kromozomih tičijo vse lastnosti in posebnosti tega rastlinskega bitja. Kot nosilci dedne stvari v stotinah genov vsebujejo vse, kar dela paradižnik rdeče, rumene, sladke, sočne, kislaste, mesnate, razraščene, visoke, nizke, mnogo- ali malocvetne. To določeno število kromozomov pa skrbi tudi za to, da se ne pojavi nobena nova lastnost.

Navadnega paradižnika ne moremo vsaditi poljubno, ne da bi se ozirali na vlažnost tal ali na toplino lege. To bi pomnilo njegovo smrt ali pa vsaj zelo zmanjšano rodovitnost. Toda sedaj se so lotili paradižnikov z novim načinom, po katerem se število kromozomov podvaja.

Seveda namakajo v strup kolhicin, ki izvirja iz podteska in spreminja dedne lastnosti.

Po potrebi obravnavajo z njim tudi vršičke koristne rastline, jo na poseben način precepajo ali pa izpostavijo sveže poganki vplivom, ki se napolnejo na različne od vplivov kolhicina. S tem je mogoče doseči do stoostotno povečanje števila kromozomov. Začudo zrastejo potem iz prepariranega tkiva poganki z novim številom kromozomov. Vse to meri le na to, da bi se pripravil prostor neštetim novim genom in da bi ti geni omogočili pojav novih lastnosti. Novi paradižnik dobi čvrstejšo rast, večje in trdnije liste, a posevne neprickavano tudi manjše plodove. Iz navadnega paradižnika je nastala nova rastlina, ki takšna tudi ostane, kajti njene nove lastnosti se podcejujejo.

Odkar so napravili te poskuse, velja paradižnik za klasični primer, da utegne človeška roka spreminjati nosilca dedne stvari. Ti poskusi seveda niso ostali osamljeni in se niso zadovoljili samo s paradižniki, temveč so obravnavali na podoben način tudi druge koristne rastline in so dosegli z njimi deloma čudovite uspehe. Predvsem so dosegli to, da

preselitev kulturnih rastlin v nova podnebja ni sedaj nobena nepremagljiva težava,

vsaj v kolikor se tiče rastlin, ki spreminjajo svoje lastnosti s podvojitvijo kromozomov. So namreč tudi rastline, ki se za takšno preselitev ne morejo za nobeno ceno odločiti: če jih presadiš na jug ali na sever, odmrejo, namesto da bi se prilagodile. Med plevelem seveda ne naletiš na takšne občutljivce. Plevel si v mnogih primerih poskrbi celo sam, da se mu število kromozomov poveča. Takšne rastline postanejo, kakor pravi znanstvenik, »poliploidne«, ko se jim življenjsko okolje spremeni. To jim daje možnost, da se širijo čez vsa zemljo in razmnožujejo v nedogled.

V petdesetih, morda tudi v dvajsetih letih bo s človekovo pomočjo brčkone tudi za kulturne in sploh vse rastline veljal pojem »čiste tropske« ali »čiste severne rastline« in v maloštevilnih, nevažnih primerih. V velikih zavodih bodo neprestano preizkušali, koliko je ta in ona rastlina uporabna za klimatsko preselitev, za povečanje pridelka, za spremembo svoje zunanosti. Dotlej bodo brčkone že davno

ugotovili, koliko so kakšno žito, kakšno sadno drevo, kakšna cvetlica ali zelenjadna rastlina »nadarjeni« za bogatejši pridelok. Nihče se ne bo tedaj smehljaj, če bodo govorili o »šolah za nadarjene rastline«.

Riž ne bo tedaj nobena močvirna trava več, ki uspeva najbolje le v bližini ravnika. Njegovo pridelovanje ne bo več zvezano z malarijo in drugimi močvirskimi mrzlicami. Vzgojili bodo po vsej priliki vrsti riža, ki se bodo kakor današnji gorški riž zadovoljile tudi s suhimimi temi. Prav tako bodo poznali vrsti sladkornega trsta in sladkorne pese, ki bodo imele dvakrat toliko sladke snovi v sebi ali pa še več, nego jih imajo današnje vrste. Na ta način bodo pridobili mnogo zemlje za druge važne kulture. Dragoceno sojo, ricinus, oljni sezam in druge

tropske ter subtropske kulturne rastline bodo gojili v krajih in zemljepisnih širinah, na katere danes še misliti ni.

Prav mogoče je, da bodo vsakovrstne gumovce utrdili za vsako podnebje, tako da si bo vsaka dežela sama pridelala svojo gumo. Podobno bo nemara z izrazitimi vitaminskimi rastlinami, kakršne so n. pr. citrone. Izključeno tudi ni, da bodo nekoč zelenjava za človeka in krmilne rastline za živali obogatili v trdno določenih merah s potrebnimi vitamini, tako da bo vsak oboed in vsaka krmiliva vsebovala v resnici vse, kar potrebujeta človeško in živalsko telo za svojo rast in žlezno delovanje. Začetki so že tu, treba jih je prenesti le iz laboratorija v prakso.

buje do Zemlje kakih 15 let! Na severozapadu ravno zahaja ozvezdje Leva, ki ga letos prepoznamo po čestem gostu Jupitru, stoječem zapadno od Regula, zvezde, ki je dvakrat večja od Sonca in sama precej vroče, belkasto sonce.

In okoli 6. ure zjutraj se dvigne izpod horizonta na svojo dvanajsturno pot po nebu blagodejna, za nas najvažnejša zvezda — Sonce, ki bo prav sedaj začela z ojačenim močjo sijati na izmučeno pokrajino. Ta zvezda — spomladansko Sonce — je nedvomno teta, ki se je zdaj najbolj želimo in po nji hrepenimo. M. B.

Turška bibliografija

Revija »Turška bibliografija«, ki izhaja s podporo turškega prosvetnega ministrstva, objavlja zanimive številke o turški knjižni proizvodnji v preteklem letu. Po njenih izkazih je izšlo v tem času 2630 novih del, in sicer 1924 v knjižni obliki in 706 brošur. Leta 1942. je izšlo 1905 novih del.

Lepemu slovstvu je lani pripadalo 657 novih zvezkov, med njimi jih je izšla cela vrsta pod oznako »Dela iz svetovne literature«, ki bi naj po zamisli obsegala 450 zvezkov v vzhodnih, lepo opremljenih prevodih. Doslej je izšla kakšna četrina teh prevodov, med njimi pa prevajajoči prevodi iz nemške literature. Goethejeva, Schillerjeva, Hölderlinova, Lessingova in druga dela. V zbirki 657 del, ki so označeni pod rubriko lepega slovstva, je 312 romanov, med njimi 188 izvirnih. Ostale, prevedene romane so v Turčiji tem lažje objavili, ker ta

država ne priznava mednarodnega »copyrighta«. Tako objavlja neka turška založba ta prevod slovitih »Enciklopedije islama« v knjigah, ne da bi se bila pobrigala za dovoljenje holandske založnice. Značilna za orientacijo mladega turškega pokolenja so izredno številna dela o socialnih, zgodovinskih in zemljepisnih snoveh, pri čemer se nad 50 odstotkov zgodovinskih del bavi s turško zgodovino.

Povratek iz Rusije po 28 letih

V okolico Tropave na Moravskem se je pred kratkim vrnil Adolf Pohlner, ki je leta 1915. odrinil k 13. polku avstrovske vojske v Olomucu ter je bil leta 1916. ranjen na bojišču, nakar je prišel v rusko ujetništvo. Moža so odtlej pogrešali. Pohlner je živel v Rusiji bedno življenje ter našel prilike, da bi navezal stike z domačimi kraji. Leta 1941. so ga do delili nekemu delavskemu oddelku ter ga poslali v Ukrajino kopat jarke. Po naključju je prišel Pohlner lani v februarju v stik z nemško vojsko, nakar je bil osvobojen ter po 28 letih poslan na dopust v domače kraje.

Denar in kozjem žledcu

Neki mesar v Ohrodlu pri Prosnicah na ozemlju češkega protektorata je kupil kozjo in jo zapri v svoj hlev. Ko je žival vodil k jaslom, mu je padla iz žepa denarnica a 4000 kronami gotovine. Denarnico je požrešna koza pogotnila, zato jo je mesar zaklal in res se mu je posrečilo, da je iz njenega žledca rešil na pol preluknjani denar, katerega mu je banka izmenjala, tako da ni imel nobene škode.

SPORT

Iz knjige spominov ŽSK Hermesa Letas slavi šišenski sportni klub 25 letnico obstoja

V založbi upravnega odbora Hermesa in z uredniško sprostnostjo Vladimirja Pušena, ki je v kratkem izšla knjiga spominov ob 25letnici tega plodovitega športnega društva iz Šiške, ki se je iz maledga predmestnega kluba razvilo v močno športno enico, v kateri imajo svoje torišče predvsem železničarji, pa so med njimi tudi njihovi številni prijatelji med ostalimi sloji prebivalstva. Ta uboljena izdaja, ki je na splošno preveč podrobna glede podatkov iz najnovije dobe, čeprav je v tej dobi klub dosegel svoje najbolj zaželeni ciljne lastni stadion, zato pa manj popolna glede gradiva, ki je v splošni zgodovini našega športa ohranjeno samo v skromnih odlomkih, daje bralcu vendarle bogat vpogled v dolgo in trnjevo pot, ki jo je moral klub prehoditi, preden je dočkal življenjski jubilej prvih 25 let. Razni izbrani prispevki prikazujejo v spominu mnogo imena, ki so tesno povezana z vzponom društva in njegovimi uspehi na raznih športnih področjih. Sestavljalec so nam ljubozno izročili v uporabo celotni rokopis in od tod ponatiskujemo nekaj spominskih znamenitosti tudi za širši krog prijateljev športa v našem mestu.

Prvo nogometno igrišče

Hermeszanov, tako šitamo med drugim, je bila prav za prav javna ulica, in sicer sodanja Šiška ulica v Šiški, kjer so prvi šišenski ljubitelji te igre preganjali žogo, tako, kakršno so sicer mame nosile a seboj za svojo dečo. Ko so dobili pod noge pravo usnje, čeprav že neštetokrat zakrpano, so svoje nogometno navdušenje prenesli na vojaško letališče, ki je bilo takrat nekaj 100 m više od sedanjega šišenskega stadiona. V onih dnevih so se šišenski nogometarji odločili za ustanovitev pravega kluba, v katerem pa so bili vsi igralci obenem tudi odborniki in obratno. Pripravljalni odbor je vodil Avgust Kožar s tajnikom Mirkom Rozmanom, prvi izvoljeni predsednik pa je bil že pokojni Bruno Fava. Vse se je razvijalo ob splošnem navdušenju, toda lastnik travnika ni dovolil igranje nogometa in Hermesova nogometna družina je morala seliti svoje bomo premoženje na prostor bivšega Sokolskega doma v Šiški. Preveč tesen je bil oni kos travnika med samimi zidovi in res so Hermesžani po enem letu spet dobili gostoljubno streho drugod — na starem igrišču nasproti pivovarne »Union« pri Iliriji, kjer so se vdajali svojemu veselju v bolj ali manj prijateljskih odnošjih s svojimi gostitelji vse dotlej, dokler ni železniška uprava dovolila uporabe njiv in travnikov med gorenjsko in kamniško železnico za njihove športne namene. Potem se je začelo tudi tam z novimi križi in težavami. Zmerom znova jih je Hermes imel zaradi tega, ker so vse njegove boljše moči skoraj redno odhajale k obema vodnjima ljubljanskima kluboma, Hermesovi delavci pa so morali spet mašiti vrzeli z novim naraščanjem. Klub, posebno pa njegova nogometna sekcija, je preživela nekatero hude krize, toda vselej so znali njegovi funkcionarji najti sredstva in pota, da so društvo rešili najhujšega in ga srečno privedli do letošnjega jubileja, ki ga obhaja sicer v izrednih časih, zato pa z nič manjšim zadovoljstvom in bogatimi načrti za bodočnost.

Najmočnejšo oporo je imel klub, brž ko so njegovi predstavniki zainteresirali za svoje težnje železniško upravo v vodilnih železniških funkcionarjih tja do ministrstva za promet, ki niso ostali gluhi niti takrat, ko si je Hermes zastavil skrajni cilj rekonstrukcije stadiona, da bo na njivah in travnikih in z ugaški zasutih jamah zgradil moderen športni stadion v Ljubljani. Ogronom je bilo podrobno delo — saj še tudi končano ni, ker na stadionu še ni tribune s primernimi postanskimi prostori — ki so ga opravili neumorni in skrajni zmerom izi poštvovalni ljudje iz Hermesovega odbora, pa je Ljubljana tako rekoč iz nič dobila športno areno, ki bo nekot gotovo najlepša v našem mestu in morda tudi daleč naokrog v naši sosesčini.

Mnoge druge sekcije

Razen nogometne sekcije, ki je tvorila od vsega početka jedro društva, so polagoma začele delovati tudi druge samostojne sekcije, ki so se s svojimi člani po kratkem času prav tako ustvrstile med najvidnejše predstavnike posameznih športnih panog v Sloveniji. To velja predvsem za tabelniško sekcijo, ki je vršila sploh pionirsko delo pri udomačenju te športne panoge pri nas in je po svojih igrah (Marinko) ponesla ime kluba in našega mesta daleč preko domačih meja. Ta sekcija je obranila svoje življenjske sile tudi vse čas sedanje vojne in se prav v teh dnevih spet pripravila, da bo na več turirjih poskrbela za oživitve tega športa z malo žarico.

Zelo dobro se je pod okriljem Hermesa uveljavila tudi njegova kolesarska sekcija, ki je od leta 1930. dalje vidno napredovala in izvedla vsako sezono več tradicionalnih pri-

ditev v neposredni bližini Ljubljane, nekateri njeni člani (Peternelj) pa so se tudi z dirke drugih klubov in delež izven doma vračali domov z dragocenimi lovornikami.

Vzgladu kolesarjev so štiri leta pozneje sledili tudi Hermesovi motociklisti, ki so se takrat ustanovili samostojen odtok in si pod vodstvom znanega ljubljanskega dirkača letnega »Kranjca« (Ludvika Stariča) kmalu utrdili pot med najbolj uspešne slovenske dirkače na motorjih. Kakor kolesarji tako se tudi Hermesovi motociklisti uveljavili v vsakoletni spornici sosednjemu klubu, ki so se tudi v spored nekaj dobro znanih prireditvah, med drugimi na ljubljanski grad, ki so zmerom izpolnile pričakovanje športnega občinstva. Kakor ostali so tudi vodadži na motorjih s Hermesovim praporom radi hodili na prireditve drugam in se nikoli niso vrnili praznih rok.

Lahkotletška sekcija Hermesa je bila pod vtišom okoliščine, da je bila pri nas ta športna panoga vseh zadnjih 25 let vse premalo v šišli in smo v vsej tej dolgi dobi spravili na noge le nekaj desetnih nadpovprečnih atletov, tudi skromna pastačka v društvu. Imela je nekaj idealnih in poštvovalnih delavcev, ki so v raznih dobah ustvarili zdrave temelje za nadaljnji razvoj, potem pa so spet prišlo krize in treba je bilo večkrat začenjati znova. Kljub vsemu temu so Hermesžani le spravili več svojih zastopnikov v lahkotletsko sezono, ki so kazali najboljše, kar so naši kraj premožli na tem področju. Enako velja — spet s posebnim merilom za naše razmere — tudi za žensko atletiko, za katero gre Hermes prav v zadnjih letih gotovo največ zaslug, da sploh že ni bila čisto pozabljena.

Med manj pomembnimi odseki, ki na so si tudi pridno prizadevali, da bi prebrodili vse mogoče začetne težave, je treba v tem priložnosti omeniti še bokersko sekcijo, ki je bila ustanovljena leta 1937., dalje teniški odseki, ki se je lani lotil zgraditve treh teniških igrišč na stadionu in tudi že izvedel nekatero domače prireditve ter slednjim odseka za odbojko in kosarko, ki sta začela delovati lanske sezono. Te dve športni panogi sta bili do zdaj pri nas komaj znani in gre torej Hermesu še ena zaslug, da je razširil splošno športno udejstvovanje med mladino.

Spomenica vsebuje kot zaključni prispevek članek s podrobnimi podatki o športnem stadionu ŽSK Hermesa, ki nas urava v vse podrobnosti že izvršenega dela in seznanja tudi z načrti, ki jih imajo graditelji že pripravljene, da bo to športno tekmovališče eno najmodernejših med vsemi.

Turnir v namiznem tenisu

Za Hermesov turnir v namiznem tenisu je veliko zanimanje med najboljimi ljubljanskimi igralci. Doslej so pripravili že vsi stari kanoni, kakor Braček, Bogataj, Blažič, Božič, brata Strojnik itd. Borbe bodo ostre ter izenačene. Pričakovati je, da bo posebno ostra borba za vstop v finalne prvenstva gospodov. Dame bodo tudi nastopile v precejšnjem številu. Pozivamo vse gospodične, ki so lani igrali v kopalskih, da se tekmovalno udeležijo. Prčetek tekmovalnja dam v nedeljo ob pol 10. Občinstvo bo gotovo prireditve obiskalo v velikem številu. To bo letos prva športna prireditve v sezoni. Vstopnina 3 lire, za dijake 2 lri. Pričetek možnega tekmovalnja bo v soboto ob pol 15.

Malo nogometa za vajo

Jutri ob pol 16. na igrišču Ljubljane Pomladansko sonce je razen igralcev tabelniška, ki imajo danes in jutri svoj prvenstveni turnir v dvoranah Delavske zbornice, privabilo na plan tudi naše nogometarje. Kakor nas obveščajo, bo v nedeljo popoldne po daljšem presledku spet oživilo igrišče Ljubljane ob Ciril-Metodovi cesti, kjer se bosta ob pol 16 v prijateljski tekmi srečali moštvi Most in Ljubljane.

Jutrišnja nasprotnika na zelenem polju sta ista kakor smo ju že gledali pri poskusih, da bi ljubljanski nogomet spet dobil nekaj udarnejših oblike, toda kljub temu bosta danes zaigrala z novim elanom, ker je zdaj že gotovo, da se bo v prihodnjih tednih življenje na nogometnih igriščih vendarle razgibalo in bodo prav igralci teh dveh klubov imeli največ prilike za uveljavljenje. Prva taka priložnost bo že o velikonočnih praznikih na jubilejnem turnirju SK Mladice, ki bo proslavila 20-letnico obstoja, ne dolgo za tem pa tudi na turnirju ŽSK Hermesa, ki bo ob svoji 25-letnici prav tako izvedel večjo nogometno prireditve v trenutno danih možnostih.

Jutri torej ob pol 16 spet na igrišču Ljubljane!

Obvestila sportnikom!

ŽSK Hermes — nogometni odsek. Poslani igralce prvega in rezervnega moštva, da se sestanovijo udeležiti nedeljske tekme proti SK Zabjaku. Vsi v garderobi ob pol 10. uri! Načelnik.

Mlado jutro

Čebela in človek

»Brenčič, čebela. — Naj grem s teboj? S cvetli na cvet brže presojna krila. Ko z želim prahom se boš obložila, spet v isti panj te krila prinese.«

Tam v tisočih izgine sled za njo; za trud čebeli ni do povračila, kar največ mogla je, to je storila, a vpraša nihče ne, čemu, kako?

Ko bil bi — kakor ti — med tvorci tvorec, iz množice vzlet, z uspehi vrnjen vanje, za dobro, lepo in koristno borec!

Čebeli res gre hvala in priznanje, a če si človek takšen? — »Ti si norec!« veli ti pisemkov jezikanje.

Rastislav.

Kaj je videl Najček po svetu

Doživljal v velikem mestu

Nekoga dopoldneva poleti sem šel skozi majhno ulico, kjer je bilo vse polno trgovin. Na koncu ulice je bil trg, kjer so trgovci prodajali sadje. Tu si lahko videl zlatorumena jabolka, banane, jegode in druge dobre reči.

Zadaj pa sta se dve ženski ustavili in začeli gledati gor na neko hišo. Razburjeni sta mahali s rokama in v obeh si jima lahko brel strah in grozo. Pešč so postali pozorni in so tudi jeli gledati kvišku. V trenutku se je nabrala velika guča; vsi ljudje so nemirno strmeli gor. Tudi iz trgovin so prihajali ljudje in trgovci in jeli vabiti, kako in kaj. Seveda sem tudi jaz pogledal kvišku in po pravici moram priznati, da sem se hudo prestrašil.

Visoko gori na obronku zidu velike stanovanjske hiše je sedela veverica. Prav nič živahna in podjetna ni bila videti, kakor so sicer vse veverice. S prestreženimi očkami je strmela v globino in v gručo. S tresočimi krempljci se je odlepala zidu. Gotovo je bila ušla iz kletke na okno in od tam je hotela skočiti na bližnje drevo, ki je tako zapeljivo zibalo košate veje. Mlada veverica si je gotovo mislila, da je prišel zdaj dolgo zaželeni trenutek, da pobežne v svobodo, v zelenje k svojim bratom in sestricam. Toda ko je sedela na obronku zidu, je videla, da je pod drevesom tlak in da ni nikjer gozda, povsod le kamenje, ropot avtomobilov, dim in smrad po bencinu, kamenje velikoga mesta! In ko je spoznala, da se s skokom na drevo ne more rešiti zidovja, jo je obšla groza, ki je ohromila njene moči! Tak strah jo je prevzel, da se ni mogla ganiti z mesta.

Iz bližnjega okna se je zdaj prikazala prestrašena žena. Ko je pogledala na obronek zidu, kamor so strmeli ljudje, je zlačije zagledala svojo malo begunko — tako blizu in vendar tako daleč! Jela jo je klicati,

živgala ji je, vendar zaman. Smrtna groza male veverice je bila tolikšna, da je nobeno vabljenje ni moglo pregnati.

Telaj pa smo videli, kako si je mlad deček s komolci napravil pot skozi množico in jo mahnil naravnost proti telefonski celici, ki je stala sredi trga. Poklical je rešilno postajo in zahteval, naj pridejo gasilci, češ da gori stanovanjska hiša. Množica je bila navdušena nad dogodilo in je veselo odobravalu dečkov sklep.

Še dve minuti nista pretekli, ko so se pripeljali gasilci na velikem avtomoblu. Najprej so bili malo razočarani, ko so vi-

del, da o kakem ognju ni sledu, ko so pa spoznali vzrok strahu, so se takoj odločili, da pomagajo ubogi splašeni živalci. Hitro so prislonili svojo dolgo lestvo, in eden izmed njih je z oplojo hitrostjo splezal navzgor. Iztegnil je roko — zgrabil — in že je bila veverica na varnem! Previdno je prinesel drobno živalico na zemljo, kjer jo je s hrepenenjem pričakovala lastnica. Ljudje so se navdušeno zahvaljevali gasilcem in jim vzdikali ter mahali s klubovi in robcii. Človek v življenjski nevarnosti ne bi bil mogel zbluziti več sočutje, kakor ta uboga, majcena udomačena veverica!

Spomladanske zvezde

Zahajajoči nebesni dragulji

Obrtno pogled še na zapadno nebo. Tam zahajajo najlepši deli velikega zvezdnega šesterokotnika; Orion se še pred polnočjo skriva za obzor; že v večernih urah zatone prav tako najsvetlejša zvezda Sirij; to je bližnja, od Sonca dva in polkrat težja dvojna zvezda (v novem času vemo celo, da je trozvezdje). Zapadno nebo krasi tudi ozvezdje Dvojčikov s krasnima bratoma Kastorjem in Polukom. Kastor je po velikosti le malo večji od našega Sonca, ima pa zato temperaturo 11.000° (njegov brat Polux je rdečkasta zvezda s temperaturo 4.600°). Polux je poleg tega tudi dvozvezdje, ki ga imenujemo spektroskopsko (o tem glej v »Razgledniku Jutra« članek »Capella«).

Krvavi Antares in Beli Klas

Na spomladansko večerno nebo je prišlo že tudi ozvezdje Device, ki se postavi v marcu v opozicijsko lego s Soncem, zato bo to ozvezdje vso noč vidno. Glavna zvezda je Spika, ki je veljala pri Babiloncih za oznanjevalko poganjajočega žita. Spika je že za prosto oko zelo bele barve in spada v vrsto najtoplejših zvezd, saj ima na površju skoro 20.000° C. Pozno v noč se popelje na nebo tudi ozvezdje škorpiona s krasnim hladnim soncem Antaresom, zvezdo krvavordeče barve, ki je šele na začetku svojega kozmičnega življenja.

In jutranje nebo

Visoko nad zapadom se blesti rumenkasti Arktur, na zenitu (nad glavo) se košati vroče sonce bele barve Vega, najsvetlejša zvezda severne poloble, Sonce, katerega svetloba potrebuje do nas 30 let. Na Vega vlada dvakrat višja temperatura ko na našem Soncu, ki ima v primeru z Vega tako velikost, da bi lahko staličli v Vega skoro 8 naših sonc. Iz horizontalnih megla se začneta izmavatati ozvezdji Pegaza in Andromede na vzhodnem delu obzorja. Nizko na južnozpadni strani nas pozdravljata rdeči Antares, na južnozpadni se blesti zračna zvezda s sončno velikostjo, Atair po imenu (ime prihaja iz arabskega imena za ozvezdje El-merz-el-Tašr). Svetloba te zvezde, ki je za 4000° Celzija bolj vroča ko naše Sonce, potre-

Kraljevska krona na nebu

V bližini Bootesa zagledamo lepo družbo zvezd: zdi se, kakor da so se zbrale okoli najsvetlejše — Biserca — majhne zvezdice, ki tvorijo ozvezdje Severne Krone ali Čaše. Razni narodi so si ustvarili o tej zvezdi različna imena in predstave. Arabci jo imenujejo »Skodelca uboževce, Kitajci »Biserca školjka« itd. Medtem ko smo srečali pri Bootesu večino hladnih, rdečih zvezd, pa srečujemo pri Čaši po večini vroče zvezde, saj ima n. pr. samo Biser dvakrat višjo temperaturo ko naše rumeno Sonce (oddaljen je 75 svetlobnih let).

tako biti, da lepa deklica ne sme imeti lepe prijateljice, zakaj doslej je nisem srečal dveh lepših prijateljic. Obe pa sta imeli prijatelja, kakor je baje tudi predpisano, ki sem ga osebno poznal. To sem ugotovil čez nekaj dni, ko sva se spet srečala na sejnu, ne da bi se mogla še kaj pogovoriti. Govorile so samo lepe oči...

Kmalu potem je bil dijaški sejem zaključen, meni pa črnolaska nikakor ni hotela iz spomina. Zmeraj čeeče sem mislil nanjo, zmeraj bolj sem si želel, da bi jo kje srečal. Njene zveste, vprašujoče in vdane oči so me gledale čez dan in ponoči, na cesti in doma, ko sem bil sam ali v družbi. In časih se mi je zadelo, da tli v njih tih obžalovanje...

Nekaj mesecev pozneje sem srečal njenega in mojega znanca. Postala sva in se pogovarjala o tem in onem. Bil sem vesel, da sem ga srečal, upajoč, da mi bo kaj povedal o njej. Zato sem izkoristil trenutek molka in vprašal: »Kaj pa tista tvoja znanca z dijaškega sejma, ali jo kdaj vidiš?«

»Katera?« je naglo vrnil vprašanje za vprašanje. »Nu, saj veš, katero mislim,« sem mu pozkušal dopovedati, ker nisem vedel, kako ji je ime. »Tista lepa, črnolasa... Ne vem, kako naj bi ti povedal...«

Moj znanec se je pri tem zdrzil in naglo segel z desnico v lasje. »Ali ne veš kako ji je ime?« je vprašal po kratkem obotavljanju in videlo se mu je, da so njegove misli drugje.

»Sploh ne. Ne vem, kako ji je ime, in ne vem, kje stanuje... Če bi vedel, bi jo že

kako našel...« Napeto je mislil, potem pa je nenadno ožvel.

Ze vem, katero misliš. Poznam, seveda. Često jo vidim, prijateljico tudi...«

»Čudovito dekle,« sem rekel.

»Res čudovito,« je vrneto pritrtil in se spet zdrzil.

»Povej ji, da jo lepo pozdravljam in da bi jo rad videl,« sem naročil in si nisem mogel razlagati njegovega nemira in zadrege.

»Bom,« je obljubil.

Potem sva se razstala. Očel je hitrih korakov, kakor človek, ki se boji, da ne bi česa zamudil.

Čez nekaj dni sem srečal prijateljico svoje obževalke. Zagledala me je že od daleč in živo zardela. Bliškoviča misel mi je šnila v glavo. Znanec se je bil pomčtil. Moje pozdrave in želje je sporočil tej deklici namesto nji... Neprijetno mi je postalo, da sem pogledal stran in šel mimo, ne da bi bil pozdravljen.

Nesporazum me je še delj časa glodal. Nekoga dne pa sem izvedel, da se je moj znanec poročil z lepo črnolasko.

Razumel sem.

Spoznanje me je bolelo, kakor bole vsa spoznanja, zlasti če so prepozna. Ko pa sem ju prvič po poroki srečal in videl, da je ona srečna, je bolečina popustila. Pozdravili smo se prijazno. In zadelo se mi je, da so njene oči za trenutek zagorele kakor takrat na dijaškem sejmju... On pa je povsod pogled in v zadregi zardel kakor otrok, ki so ga zalotili pri zlem dejanju...

Peter J.

Nesporazum

Svoje dni se je mnogo govorilo in pisalo o sporazumu. Kakor kanibal na človeško meso smo se bili vrgli na to besedo in jo toliko časa naphivali, da se je izcimil iz nje nesporazum. Ob tistem času je tudi mene udaril nesporazum z vsemi zakonitimi posledicami, da sem zaradi njega še danes samec.

Bilo je pred začetkom solskega pouka na dijaškem sejmju, priljubljenem zbirališču mladih, v lepo in dobro šlepo verujočih ljudi. Pridno smo prodajali in kupovali knjige ter v nemirnih stih netili plahne plamene liste ljubezni. Nekoga dne sem zagledal mladenko, črnolaso in črnooko, srednje postave in lepo, da sem se ob pogledu nanjo zdrzil in nehotu ustavil. Tudi ona se je ustavila in me gledala s svojimi velikimi odkritostnimi očmi, zvesto in toplo, da me je spreletelo.

Potem sva se zapletla v razgovor. Ona je prodajala knjige za sedmi in kupovala za osmi razred. Tako sva začela in okrog tega nerod

Kronika

* Število nezaposlenih v Španiji se krči. Glavno ravnanje za statistiko v Madridu poroča, da se je število nezaposlenih oseb na področju španske republike proti koncu leta 1943. skrčilo na 242.560 oseb. Konec 1. 1942. so nasteli v Španiji 388.092 brezposelnih.

* Draginja v Turčiji. Uradno poročajo, da se je draginja v Turčiji v primeri z zvlajenskimi stroški 1. 1930 povečala za 430 odstotkov.

* Sanghaj dobiva novo lice. Dne 1. marca so začeli v Sanghaj snemati z ulice napise v angleškem jeziku. Nadomeščajo jih z napisi v kitajščini, kajti ulice so dobile nova imena.

* Ameriški družinski očetje morajo pod orožje. Urad za novačenje v Zedinjenih državah je prejel ukaz, da mora izgotoviti seznam družinskih poglavarjev vseh doslej k vojakom pozvanih letnikov. Doslej so bili družinski očetje v Ameriki oproščeni vojaške službe, zdaj pa bodo tudi oni poklicani v vojaško službo. Obenem je bilo odredeno, da se pozovejo na ponoven nabor vojaški dolžnosti podvržene osebe, ki so bile doslej izločene zaradi telesnih hib in napak.

* Pred posebnim sodiščem na Dunaju je bil obsojen na smrt 33letni Heinz Wolza, in sicer zaradi popolne moralne propalosti. Izkorščujoč vojne razmere se je v raznih nemških mestih priglajal kot vojni pokodovalec, ki so mu letalski napadi uničili vso imovino. Na ta način je izvajal podporo v stotakah in tisočkah. Svoje ime je večkrat spreminjal in je iz narodne nesreče koval kapital. Tudi njegovi pajdaji pridejo pred sodišče.

* Pošta Kostanjevca na Krki prične poslati dne 1. aprila t. l. za pisemsko službo. — Krajci Čučja mlaka, Dobrava, Hrovaški brod in Zameško iz okoliša pošte Skočijan pri Mokronogu se začasno dodele pošte Bela cerkev na Dolenjskem. Za te kraje se sprejemajo pisemske pošiljke.

Iz Ljubljane

u— Nov grob. Za vedno je zapustila svoje gub. Mici Vidmarjeva. Za njo žalujejo družine Vidmarjeva, Pestotnikova in Učelkova. K vednemu počitku bodo blago pokopano spremili v soboto ob 17. iz kapele sv. Janeza na Žalah, na pokopališču k sv. Križu. Naj v m'ru počiva! Prizadebit izrekamo naše iskreno sožalje.

u— Diplomirana je bila dne 22. t. m. na filozofski fakulteti ljubljanske univerze gđe Larisa Gorec iz umetnostne zgodovine.

u— VII. simfonični koncert Radia Ljubljane VII. simfonični koncert letošnje sezone, ki ga prredi ljubljanska radjska postaja, bo v ponedeljek 3. aprila ob 19. v veliki orkestralni dvorani. Občinstvo opozarjamo, da so cene poseameznim sedežem zaradi veseljenega davka za eno, odnosno dve liri vsje, kakor dosedaj. Zato pa dobijo vsi posetniki takoj pri nakupu vstopnic brezplačni koncertni spored. VII. simfonični koncert bo dirigiral dirigent Drago Mario Simenc. Na sporedu so Wagner, Rimski-Korsakov in prva izvedba simfoničnih varijacij, ki jih je napisal skladatelj Matija Tomc. Vstopnice bodo od srede 29. t. m. dalje v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

u— Pomočnice za hišno prvo pomoč, ki so se udeležile tozadnjih tečajev, bodo dobile potrdila o obisku tečajev pri vodstvu zdravstvene protiletalske zaščite v mestnem fizikatu v Mestnem domu, soba št. 10. Ta potrdila morajo prevzeti do 31. t. m. v dopoldanskih in popoldanskih urah, od 1. aprila do 8. aprila pa samo v popoldanskih urah. Ob tej priliki znova opozarjamo, da več hišnih gospodarjev in hišnih starih še ni prijavilo pomočnic za hišno prvo pomoč, kar morajo čimprej storiti, ker bodo tečajev v kratkem prenehali. Vsaka večstanovanjska hiša mora

ANTON URŠIČ bo prvič pred partijo Franja v Forsterjevi operi »Gorenjski slavček«, kar bo obenem njegov operni debut

Izid nagradnega tekmovanja naše domače tvrčke Dr. Th. & G. Böhme

Nagradno tekmovanje, ki ga je razpisala v Jutru ugodna tvrčka Dr. Th. & G. Böhme, kemična tovarna v Ljubljani, za najboljši reklamni tekst svoje brivne kreme »RAPIDA«, je vzbudilo živahno zanimanje. Dobrih teden dni so oblegali številni interesi pisarno te tvrčke v Pražakovi ulici, vpraševali za podrobna pojasnila in prinašali svoje rešitve. Stotine ljudi v Ljubljani napeto pričakujejo, kdo bo zmagovalac v tej tekmi domislekov in propagandne duhovitosti.

Razodiseče je na dveh daljših sejah skrbno prebralo in pretreslo vse tekste. Med tolikimi poskusi žal ni bilo nobenega, ki bi ustrezal v presenetljivi meri idealu takega besedila, vendar je med rešitvami marsikatera duhovita in praktično uporabna, ta ali ona dosega celo literarno ravni. Kako so se potrudili nekateri tekmovalci, kaže primer enega izmed njih, ki je predložil več kakor 50 inačic. V nekaterih primerih so se sestavljalci besedila pridružili še ilustraciji in pokazali z risbami svojo sposobnost, nekdo pa je predložil celo križanko.

Po daljšem in temeljitom razglabljanju izbranega gradiva je razodiseče sklenilo, da podeli razpisane nagrade takole:

Imeti svojo pomočnico za hišno prvo pomoč.

u— Bo sonce za praznike? Nebo je delno zamreženo in ozračje se še ni toliko ogrelo kakor pred tednom. Ponoči je živo srebrno še vedno pod ničlo, in sicer samo davi zabeležili —2,4°C, čez dan pa zabeležimo povprečno 8°C. Včeraj se je barometer dvignil in tako se lahko nadejamo, da bomo oba praznika imeli prijazno vreme.

u— Na živilskem trgu je bilo včeraj na dan pred praznikom spet malo živahnije, čeprav bodo gospodinjje dobile meso šele danes. V Ljubljano je namreč po daljšem presledku prispela iz južnejših krajev nova pošiljka zelenjave. Po večini je vsebovala karfiolo, po kateri naše gospodinjje zaradi pomanjkanja druge zelenjave rade segajo. Zaradi dolgega pota je blago precej izgubilo na kakovosti, še več pa na lep' zunanosti, vendar je šlo hitro v denar. Tudi mal velikonočni pozdrav je dobila Ljubljana z juga: nekaj mandarin in limon; seveda so bile hitro razprodane. Domače zelenjave okoličani še ne vozijo na trg, ker je ne pridajo niti za svoje bližnje znance, drugega blaga pa zaradi tednega časa in vojnih razmer tudi ni napredaj.

Kmetje in meščani

si morajo v vseh težavah pomagati med seboj. Slovenski kmetje so nam leta in leta rezali kruh, zato jim moramo zdaj, ko so pregnani z domači, mi pomagati. Če bomo kupovali tablice za knjižno tombolo Zimske pomoči, bomo s tem darovali našim beguncem to, kar so oni dajali nam: kruh.

u— Čebele se bude v novo življenje. Mnogi so prepričani, da tudi čebele sprejmejo zimsko spanje, kakor mnoge druge živali. Pri čebelah pa je stvar nekoliko drugačna. Čebele v panju prezimijo navadno v obliki velikega grozda, ki združuje 20 do 30.000 čebel. Poglavitne važnosti za prezimovanje čebel je zadostna hrana, pa tudi primerna toplota. Zaradi toplote se čebele držijo tesno skupaj, hranijo pa se deloma z medom ki so ga nabrale od pomladi do jeseni, deloma pa s sladkorjem, katerega jim čebelarji polagajo. Marca se začne čebele buditi k novemu življenju.

u— Velikonočna umetniška razstava. Po dolgem premoru bo danes dopoldne odprta v Obersnelovi galeriji na Gosposvetki cestni umetniška razstava, na kateri bo razstavljenih osemdeset del dvajsetih slovenskih likovnih umetnikov. Razstava bo v zgornjem in spodnjem prostoru galerije ter bo odprta od delavskih od 9. do 12. in od 15. do 18., ob nedeljah in praznikih od 9. do 13.

u— Butarice so že na trgu in prinašajo prijeten pomladni pozdrav v naša stanovanja. Tudi letos jih bomo okrasili s petelinčki, ki so bili izdelani s pomočjo 150 let starega modela za mali kruhek. Zanje je poskrbel kakor po navadi gđca Jela Vilfanova. Že lani so se izdelki gđce Jele Vilfanove, ki popolnoma ustrezajo našemu narodnemu občutju, zelo priljubili med ljubljancami. Ko bodo te dni spet krasili izložbe v središču Ljubljane, bo gotovo spet marsikdo segel po tem lepem in cenem izdelku v pristnem narodnem slogu.

u— Popravek. V včerajšnji zahvali črnogorskega rojaka Nikole M. Brnoviča je bilo pomotoma navedeno, da je gospa Marija Malnarjeva stalno obiskovala v bolnišnici obolelega begunca Ivana Zariča in poskrbela na svoj račun za njegov večni počitek. Pravilno se mora glasiti, da je to storila Marija Slatnarjeva, ki je pokojnika dala pokopati v družinski grob.

u— Djalke-nje srednjih šol opozarjamo na instrukcije vseh predmetov. Oddečki za nižješole in v-šješole, ločene skupine po razredih, Izbira predmetov po želji. Specialni tečaj matematike, klasičnih in modernih jezikov. Prvovrsten pouk, najboljša prilika in jamstvo za uspešno dovršitev razreda. Specialne instrukcije za »rednje šole, Kongresni trg 2-II.

u— Sporočimo vsem članom zadruge »Mleko trg«, da se iz tehničnih razlogov ne bo vršila napovedana prva redna letna skupščina v nedeljo 26. t. m. temveč v nedeljo 2. aprila ob pol 15. v palači zbiranja trgovcev, Gregorčičeva ul. 27.

u— Gimnastična šola Milene Govekarjeve opozarja ceni. dame in dekleta na nov tečaj za džiu-džitsu pod vodstvom strokovnjaka. Prijavi in vaje vsak torek in četrtek ob 20. uri, Muzejska 3 prtl.

u— Zahtevajte AMIDON tablete proti glavobolu, nevralgiji, hripi, influenci in revmatizmu. Dobite jih v vsaki lekarni.

u— »DOLOREX« tablete se pripravljajo pri grupi in bolnišnici prehlada, ker znižajo temperaturo, olajšajo pa tudi bolečine pri glavobolu, migreni in revmatizmu. »Dolorex« izdeluje lekarna Mr. Bahovec.

u— Gospodinjje! Prvovrstno parketno pasto, odprto in v dozah, dobite v železarni Ferrum, Leon Stupica, Ljubljana, Gradišče 2.

u— Za mestne reveže v Japljevi ulici je namesto venca za pok. Milanom Kendo daroval Kmetijski hranični in posojilni dom v Ljubljani 190 lir.

u— Kitarska šola Karla Hladkega je izšla. Dobi se v pisarni glasbene šole Sloge.

Dogodkov najnovejših branje? Podlistek? Šale? Šport? Kramljanje? Teater? Kroniko? Iverit? »Slovenski narod« kupi, beril

Z Gorenjskega

Vodilni uradniki koroške dežel. uprave nemške delavske fronte so zborovali v Celovcu pod vodstvom nadomestnega guvernerja, ki je uvedel v službo okrajnega vodjo Teodorja Bauerja kot nadomestnega okrajnega načelnika Nemške delavske fronte. Okrajni vodja Bauer bo še nadalje vodil okraj št. Vid na Glini.

Senatna seja koroške znanstvene družbe je bila včeraj 24. t. m. ob 17. v zbornici deželnega dvorca. Predaval je vladni in šolski svetnik Herman Braumüller o snovi: »Politični učinki zgodnjega kapitalizma na Koroškem«.

Zdravstveno stanje na Koroškem je zadovoljivo. Tako je ugotovljeno v poročilu državnega zdravstvenega vodje dr. Contija. Pegavec, legar, griza in druge nalezljive bolezni, ki so v prvi svetovni vojni zahtevale mnogo žrtv, se pojavljajo le v posameznih primerih. Tudi čez Koroško je šel lani val škriatlince, ki pa je zahteval le malo smrtnih žrtv in zadnje mesece stalno poptuša, število obolelih za davico je majhno. Zaščitno cepljenje se je ugodno obneslo.

Otroška taborišča na deželi. Starši v Celovcu in Beljaku so bili ponovno pozvani, naj priglasiijo svoje otroke za taborišča na deželi. Prijave sprejemajo šolski upravitelji in poseben urad za dečke in deklice vseh šol od 10. do 14. leta. Prvi transporti celovške in beljaške mladeži so že odinili in je zdaj mladež na varnem po taboriščih v najlepših krajih koroške domovine. V kratkem bodo sledili novi transporti.

Odpoštek delovnih ljudi. Kakor povsod v Nemčiji, bodo tudi letos vsi koroški nametščenci, delavci in delavke, ki so zaposleni v oboroževalnih in vojaško važnih podjetjih, uživali oddih v okrevalskih Nemške delavske fronte, da nabero novih sil. Transporti se bodo pričeli s 1. majem in bodo trajali v 12 skupinah po 5 dni do konca oktobra.

Smrt na bojišču. SS višji grenadir g. Rene Šušek, uradnik iz Radovljice, je padel junaške smrti dne 17. januarja na vzhodni fronti v Andrejevki pri Kirovgradu. Njegov zemeljski ostanek počiva v kraju Boljšaja-Wyska.

Preizkušnja šren je od včeraj dalje uvedena tudi v Celovcu in v Beljaku. Vsek dan ob 10. dopoldne zdaj zatulijo sirene za eno minuto.

S Štajerskega

K uradnemu zboru v Ljutomeru je sklical okrajni načelnik inž. Nemetz vse uradne in krajevne skupinske vodje ljutomerskega okraja. Poročevalec Kampi je govoril o političnem izsolanju brambovec, uradni vodja Schmidt pa o gospodarstvenem stanju in zmogljivosti ljutomerskega okraja. Govornik Duller je pohvalno omenjal požrtvovalno sodelovanje učitelstva pri protiletalski zaščiti. O delu med mladino je poročala dekliska voditeljica Lota Kickmeijerja. Inž. Nemetz je napovedal razpravljanje s krajevnimi vodji o važnih sodobnih vprašanjih.

Krajevni skupinski vodje mariborskega podeželskega okraja so bili sklicani k velikemu zborovanju, kjer jim je bila dana prilika razgovoriti se o sedanjih željah in potrebah. Govornik Schenk je predaval o židovstvu in rasi. Po počasčenju padlih je okrajni načelnik Doboczyk orisal sedanje politično in vojaško stanje. Podčrtal je naloge krajevnih skupinskih voditeljev pri ljudskih zborovanjih in zaprisesgah mladine: na domovinskih zvestobi mladine naj bo zgrajena organizacija lastne zaščite.

V vrsti zborovanj, ki si sledijo ta teden po vseh spodnještajerskih okrajih, je v Ptujju govoril poleg kmečkega vodje Strachilla okrajni načelnik Bauer zbranim kmetom. V št. Pavlu pri Preboldu je celjski okrajni načelnik Dorfmeister govoril kmečkemu prebivalstvu.

Spominska svečanost v št. Jurju ob južni železnici je bil prirejena v počaščenje celjskega standardnega vodje Seppa Eggerja, ki je padel v boju z banditi. Po razvitu zastave in Gaju junakov je prof. Schelhoss v spominskem govoru orisal življenje padlega borca. Nato je položil venec, godba pa je zaigrala pesem o dobrem tovarišu.

Odlikovanja. Z železnim križcem 2. stopnje so bili odlikovani spodnještajerski vojaki: Janec Potočnik, Franc Turk, Rafael Grabner, Anton Kumer, Rudolf Polak, Albin Fidler in Maks Kajtna.

V Gradcu je umrla ga. Pavla Resanovičeva v starosti 66 let. V njeni hiši je za časa ilegalne borbe prebival sedanjí graški Gauleiter dr. Ueberreither, ki se je zdaj udeležil njene upepelitve.

Počitna razstava »Letalski teror« je od pretekle sobote dalje na ogledu v Ptujju. Otvoril jo je okrajni načelnik Fritz Bauer v dvorani okrajne hiše. Po razstavi je goste vodil inž. Rössler.

Nezgodbe. 70letna Matilda Knopova iz Maribora je padla po stopnicah in si zlomila desnico. 57letna Marija Pomerjeva od Sv. Miklavža si je na cesti zlomila nogo. 19letna Angela Avgustinovičeva iz Stare nove vasi si je pri padcu zlomila levo nogo. 9letni Franc Grašič iz Fram pa si je zlomil levo nogo pri smučanju.

Iz Trsta

Navodila za gojitev oljnih rastlin. Vrhovni Komisar na operacijskem področju Jadransko Primorje je obvezal vse lastnike zemljišč za gojitev sledečih oljnih rastlin v letu 1944: sončnice, konoplja, soja, lan, gorčica, mak in buča. Površinski odolan, gorčica, mak in buča. Površinski odostek, ki ga bo treba obdelati, bo sporečen v pokrajinah po pristojnih inspektoratih, v Ljubljani pa po Zvezi poljedelcev. Proti onim, ki ne bodo upoštevali te obveznosti, bodo izrečene kazni. Navodila predvidevajo za vse, ki bodo dosegli pri gojitvi oljnih rastlin lepe uspehe, posebne nagrade. Seme bošta oskrbela proti plačilu pokrajinski agrarni konzorcij, v Ljubljani pa Gospodarska zveza.

Ustanovitev stalnega orkestra. Na posební seji v prostorih Tiskovnega urada Vrhovnega komisarja Jadranskega Primorja je nemški svetovalec tržaške občine dr. Schranzhofer službeno sporočil tržaškemu konzorciju, da je zagotovljeno tržaškemu orkestru stalno delovanje. Ustanovitev stalnega orkestra v Trstu bo izločila raz-

ne nepriljetnosti, ki so se opazale v Trstu, kadar koli je šlo za večjo koncertno prireditvev z nastopom orkestra. Za stvar se je posebno zavzel Vrhovni komisar dr. Rainer. S tem je zagotovljen uspeh simfoničnega čkila, ki bo v prostorih Politeama Rossetti. Orkester pojde po končanem simfoničnem ciklu v Trstu na koncertno turnejo v Gorico, Videm, Pulj in Reko. Zvišanje cen sviloprejkam. Pristojna oblastva so v sporazumu z nemškimi oblastvi ustregla želji primorskih poljedelcev in so dovolila zvišanje cen sviloprejkam in sicer za križane od 25 na 45 lir, za rumene na 47, za bele na 50 lir.

Zima se poslavlja. Te dni je zapadel sneg na vrhovih Juljskih Alp. Čutilo se je tudi v Trstu hladno ozračje, v okolici je bilo na tleh precej ledu. Zima je jemala slovo ob jasnem sončnem svitu.

Tržaški škof pridiga pri sv. Antonu Novem. Dne 25. marca bo zaključil tržaški škof Santin svoje pridige, ki so bile napovedane v cerkvi sv. Antona Novega.

Demografsko stanje. Dne 18. do 20. marca je bilo v Trstu 23 rojstev, 49 smrtnih primerov in 6 porok.

Mrtvaški zvon. Dne 22. marca so umrli v Trstu 54letni Ivan Valentin, 71letna Marija Peteros, 32letna Nerina Gabrijelič, 33letni Josip Horej, 60letni Ivan Sila, 23letna Ana Čufar in 81letna Ana Košuta roj. Sedmak. — Dne 18., 19. in 20. marca pa so umrli: 81letni Mihael Buljan, 80letni Ivan Gabrovce, 22letni Sergij Izela, 66letna Marija Umek, vdova Trobec, 52letni Ivan Turk, 70letni Franc Strvič, 41letni Anton Peternel, 35letni Franc Vidic, 56letna Berta Barta, 56letna Terezija Cip, 78letni Just Požar, 75letna Terezija Škorjanc, 80letna Dominika Maluša, 69letna Antonija Lavrenčič roj. Trampuž, 56letna Petra Marinovič, 85letni Gasper Letič, 53letni Ivan Jugovec, 56letni Franc Fornazar, 72letni Ivan Pangost, 90letna Avgusta Kriger, 61letni Marij Prelec, 43letna Zofija Zuban, 82letna Marja Dekleva, 20letna Darka Jurkovič in 23letni Cezar Purič.

Himen. Te dni so se poročili v Trstu pomorski kuhar Hugo Majer in gospodinja Silva Pilar, železničar Silvi Fuhrmann in modistka Bruna Sulčić. Ponesrečeni. Levico si je poškodovala med karambolom tramvajev in avta na Istrski ulici 47letna gospodinja Albina Sancin iz ulice Ponticello. 19letni delavec Josip Margon si je pri sekajanju drv ranil desnico, 9letno Eleonoro Slavčič iz Kontovelja je uzgrinil zajček po levici. Levo ključnico si je zlomila med igro 9letna Mirela Govi. Po glavi se je pobila pri padcu 9letna Lilijana Liccardi. Desnico ima ranjeno 19letni slaščičar Guido Lovrič. Poškodbe je dobil po desnici 9letni učenec Salvin Danelutti iz ulice Mlin na vester 22. Padel je z voza. Med delom so se ponesrečili 31letni Oliver Folt, ki ima ranjeno desno oko, 15letni nameščenec Gino Boscolo ki ima poškodbe na desnici, 23letni mehanik Renato Kosič, 30letni mornar Hektor Morgan in 31letni Danilo Hrovatin iz Školjeta 352. Ponesrečenci se zdravijo v tržaški bolnišnici, kamor se je zatekel tudi 18letni delavec Josip Zanelo, ki se je spričkal z nekim znancom in ki je odnesel s prepira več bunk po glavi.

Iz Gorice

Za intenzivnejše poljsko obdelovanje. Prefekt goriške pokrajine je odredil, da je treba na podrejenem področju obdelati 50 ha ricina in 30 ha sončnic. Tudi površina zemlje, ki je namenjena pridelku koruze, se mora nasproti lanskemu letu zvišati za 6%. V nekaterih občinah je predvideno povečanje proizvodnje krompirja. Navzlic temu pa se ne sme zmanjšati površins travnikov in pašnikov. Posebna važnost se pripisuje gojitvi zelenjave, vendar ni dovoljen točan obseg površine. V glavnih poljelejskih središčih goriške pokrajine so se pričeli sestanki, na katerih opozarjajo predavatelji goriške poljedelce na najvžnejša poljedelska vprašanja. Predvsem so obravnjavali strokovnjaki na teh sestankih tehniki, ki se nanaša na smotno gojitev sončnic ter sviloprejk.

Cepljenje otrok. Za Gorico (mesto), nadalje za Rožno dolino, Staro Goro, Solkan, Kronberg in Loko bo pomladno cepljenje otrok od 27. marca do 1. aprila v ambulatoriju v Manzinijevi ulici 7. Za frakcijo Lučenik, Podgora, Pevma, Oslavije, Sentmaver in Sv. Valentin v letih dneh v ambulatoriju v Podgori, za frakcijo štandree dne 21., 24. in 28. marca v štandreeškem ambulatoriju, za frakciji št. Peter in Vrtobja od 27. marca do 1. aprila v šentpetrskem ambulatoriju.

Prvi sestanek pomožnega odbora za pri-seljenke. Pod predsedstvom gorškega nadškofa mons. Margottija se je prvič sestel goriški pomožni odbor, ki bo skrbel za priseljenke, ki so se zatekeli v goriško pokrajno. Na sestanku so razpravljali o pričetku dela v smislu nalog, ki jih ima omenjeni odbor.

Gorica žrtvam sovražnega letalskega napada. V torek dopoldne se je razvil iz cerkve Sv. Srca svečan žalni spoved žrtve sobotnega sovražnega letalskega napada. Gorica se je žrtvam pietetno poklonila, navzoči so bili predstavniki civilnih in vojaških oblastev, svojci pokojnikov in množica ljudstva. Pogrebne molitve je opravil goriški nadškof.

Pogreb padlega stražnika republikanske polije. V soboto popoldne je padel v izvrševanju svoje dolžnosti 22letni stražnik republikanske policije v Gorici Anton Chiarandini. Svečan pogreb se je razvil na državne stroške iz Petrarkeve ulice.

Razdeljevanje olja. Od četrta 23. marca naprej razdeljujejo v Gorici olje na marčeve nakaznice. Cena 1.95 lire za dcl.

Ljudsko gibanje. Dne 21. marca so bila v Gorici tri rojstva in 6 smrtnih primerov. Pretekli teden je bilo v Gorici 14 rojstev, 14 smrtnih primerov in 6 porok.

Zatemnitev. Po odredbi gorškega prefekta je do nadaljnjega veljavna in obvezna zatemnitev od 19.30 do 5.30.

Ponesrečeni. 25letna kmetica Ana Tomazič iz gorške okolice je padla s senika in si poškodovala hrbtenico. Njeno stanje je zelo resno, 43letni delavec Rihard Mariuti iz Kapucinske ulice 5 je padel po stopnicah in se poškodoval po vsem telesu, 67letni starček Anton Culot se je pri padcu pobil po nosu. Med igro se je ranila po glavi in čelu štirletna Sonja Mož. Ponesrečenci se zdravijo v goriški bolnišnici.

28-krat obsojen. 50letni delavec Karel Rusjan iz ulice Rabatta v Gorici je bil dne 28-tič kaznovan, ker je dne 31. maja pljan razgrajal. Obsojen je bil na mesec dni zapore in plačilo sodnih stroškov.

Tudi prašičke krajevo. 30letnemu krojaču Mariju Furianu s Lučenika št. 274 so ukradli iz svinjaka 200 kg težkega prašiča. Oblast pozveduje za tatovi.

Beleznica

KOLENDAR Sobota, 25. marca: Oznanjenje Device Marije. Nedelja, 26. marca: Emanuel. Ponedeljek, 27. marca: Rupert. DANASJNE PRIREDITVE Kino Matice: Sestrici. Kino Sloge: Noč brez slovesa. Kino Union: Crno na belem. Kino Moste: Zlata Praga. Kinematografi v nedeljo in ponedeljek nespremenjeno. DEŽURNE LEKARNE Sobota, nedelja: Mr. Sušnik, Marjini trg 5, Deu-Klanjšček Dia, Gosposvetska cesta 4, Bohinec ded., Cesta 29, oktobra št. 31. Ponedeljek: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta. Nedeljsko dežurno zdravniško službo ima od sobote od 20 do ponedeljka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Vinko Igljčar, Tržaška cesta 14, telefon št. 22-89. ZATEMNITEV je strogo obvezna od 19. ure do 5. ure!

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA Sobota, 25. marca, ob 18: Lepa Vida. Izven. Cene od 24 lir navzdol. Nedelja, 26. marca, ob 15: Cvetje v jeseni. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ob 18: Namisljeni bolnik. Izven. Cene od 24 lir navzdol. »Lepa Vida«, lirčna igra hrepenenja I. Cankarja v treh dejanjih (4 slikah.) Igrali bodo: Lepa Vida — Saričeva, njena mati — Kraljeva, Poljanec — Jan, Mrva — Debevec, D'oniz — Korošec, Damjan — M. Skrbinšek, Dolinar — Gregorin, Milena — Ukmar-Boltarjeva, zdravnik — Cesar, študent — Starčič, Režiser: C. Debevec. Opozarjamo, da bo igral vlogo Dioniza tokrat prvič g'osp. Lado Korošec, absolvent konservatorija, novoangažirani član Drame. Nedelja v Drami. Ob 15. uri bodo igrali zadržje v tekoči sezoni Tavčarjevo igro »Cvetje v jeseni« v odskri prireditvi v režiji prof. Šesta, Zasedba bo običajni 7 glavnih vlogah: Vi. Skrbinšek in I. Cankarjeva. — Zvečer bodo ponovili Molčevovo tridesetinsko komedijo »Namisljeni bolnika« v režiji J. Koviča, ki igra tudi naslovno vlogo. OPERA Sobota, 25. marca, ob 14.30: Princezna in zmaj. Mladinska opereta. Cene od 28 lir navzdol. Ob 18: Gorenjski slavček. Izven. Debut sopranistke Majde Zakrajškove in tenorista Antona Uršiča. Nedelja, 26. marca, ob 17.30: Sneguročka. Izven. Cene od 36 lir navzdol. Mladinska opereta J. Gregorja: »Princezna in zmaj«. Osebe: Oče — Marenk, mati — Koširjeva, Joško — Barbičeva, Anica — Sliardova, cigan — Piancki, kralj — Hummer, kraljčica — J. Boltarjeva, norček — M. Sancin in drugi. Besedilo je napisal P. Golovin. Delo ima tri dejanja, ki se gode: na vasi, v gozdu pred skalno votlino trogligavca z maza, na kraljevem dvoru. — Dirigent: J. Gregorc. Režija: M. Slavčeva. Koreograf: P. Golovin. 100 letnica rojstva skladatelja Nikolaja Rimski-Korsakova. 18. t. m. je bilo 100 let, odkar se je rodil Rimski Korsakov. Spadal je k slavni »Peticici, petim skladateljem (Balakirev, Cui, Glazunov, Musorgski, Rimski-Korsakov), ki so si nadeli za življenjski umetniški cilj, ustvariti v domači operni tvorbi dela v narodnem duhu iz narodove bitnosti in zgodovine, na osnovi ljudskih melodičnih prvin in so zasledovali ta cilj z vso vnmno. Najbolj znani plodovi Rimski-Korsakova na tem polju so opere: Car Saltan, Zgodba o mestu Kitežu, Sadko, Mlada, Carska nevesta, Sneguročka ter skladbe (baleti): Šeherezada, Capriccio, Espagnol, Zlati petelin in dr. Naša Opera bo izvajala v proslavo 100 letnice rojstva Rimski-Korsakova jutri v nedeljo njegovo pomladno bajko v petih slikah »Sneguročka« v sledeči zasedbi glavnih partij: Sneguročka — Vildaljeva, ded Mraz — Lupša, pomladna vila Golobova, Kupava — Mlejnikova, Lel, — Španova, Misgir — Dolničar, car Berendej — Lipušček, Dirigent: A. Neffat. Režija: R. Primožič. Opozarjamo na začetek predstave, ki bo ob 17.30 uri!

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 25. MARCHA 7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji pozdrav; vmes od 7.30 do 7.40: poročila v slovensčini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 9.15—10.15: Prenos službe božje iz franciškanske cerkve; sodelujejo operni orkester, vodi dirigent A. Neffat. Sattnerjev zbor. 11.30—12.30: Slovenska ljudska oddaja. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovensčini. 12.45—14.00: Koncert za odhiti; Radijski orkester vodi D. M. Šijanec. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vskakemu nekaj. 17.00 do 17.15: Poročila v nemščini in slovensčini. 17.15—18.00: Drobni napevi. 18.00—19.00: Pisana šara. 19.00—19.30: Fantje na vasi. 19.30—19.45: Poročila v slovensčini, napoved sporeda. 19.45—20.00: Glasbena med. igra. 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.00: Ob zibel. 21.00—22.00: Vaška muzika in kvartet Cimerman. 22.00 do 22.10: Poročila v nemščini. 22.10—2

Vojna v stepi

Ukrajinski jug, ki je sedaj, po skoraj dveh stoletjih postal svetovni prizorišče, ni imel daleč v 18. stoletje prav za pravi nikdar miru. Stoletja pred tem so bila izpolnjena z vojnimi in roparskimi pohodi. V stepi so se borili včasih vsi proti vsem, obrobne kraje in od tega seveda tudi trpele. Plemenske, narodne in verske vezi niso štele pogosto nič. Včerajšnji

zavezniki so postali čez noč sovražniki in narobe. Preobrat je prinesla nazadnje evropska vojna, ki je temeljila na popolnejšem orožju. Ko je v novem veku vdira v te kraje s carskimi vojskami, je imela lahko igro. Dotlej pa je vladala trajna mala vojna nekakšna vzhodna oblika gverilje. Obiskovala je kraje, obrečja in pokrajine, ki jih že dolgo imenuje današnja vojna poročila.

Po prehodih arijskih in turanskih rodov, ki jih je spremljala vojna in nam o njih poročajo številni, vendar redkobesedni viri, po prehodih ljudstev, ki so nastopala kot osvajači in gospodarji trgovci in plenilci, nomadi, konjeniki in poizgalci, so se pojavili kot nasledniki Hunov in Obrov ogromne vojske sorodnih jim Mongolov, tako tudi Tatarov, kakor so pozneje poimenovali približno vse, kar je vdiralo iz Srednje Azije v te dežele. Tatarji so se naposled zbal, da bi razcepili in potrošili svoje sile, odrekli so se osvajaškemu pohodu in brezbrežnost, ter so na jugu omejili na prostor med Kaspijskim morjem in izlivi Donave. Tu so se počasi ustalili. Borili so se do zadnjega.

V herbi na konjih so postali Mongoli učitelji vsem drugim plemenom.

Kakor nevihte so se pojavili v stepi, od koder so prodirali do Srednje Evrope. Ze v drugi polovici trinajstega stoletja je bil polkrov njih bojnih razpored. V obliki po'meseca so se valili nad nasprotnika, najprej obsuli s puščicami in ga skušali objediti ob straneh. Pri tem se je pogosto zgodilo, da se je njihova sredina nenadno odkrenila na svojih kuštravih konjih, neadno nazaj in hlinila sovražniku beg. Če se je potem lahkoverni nasprotnik pogljal za to »bežečo« glavino in zbral svoje bojne reče, je tem zanesljivejše padel v basno obeh mongolskih kril; tedaj se je sredina na znamenje bobnov nenadno obrnila, navalila na zasedovalce in jih neredko, zlasti v prvih časih, z lahkoto poklala do zadnjega moža. Saj so Mongoli svoje nasprotnike večinoma tudi po številu daleč prekašali.

Ta taktika varanja in presenečenja se je ponavljala tako dolgo, da so končno tudi stara stepska ljudstva spoznala neno bistvo in so se ji v borbi prilagodili. Nato so Tatarji Nogajске stepi, Tatarji iz rodu Kumikov, torej na Krimu in v Severni Kavkaziji, ki so pozneje edini igrali še neko vlogo, prešli na druge pripomočke in monovere, ki so se bolj skladali z novo gveriljsko in nemehno vojno.

Nad nasprotnika se niso spravljali več s strnjeno premočjo in ga enostavno pogazili, temveč so ga zalezovali kakor lovski plen.

Sedaj tudi niso nastopali več z močnimi, temveč s pogosto neznamitimi silami. Redko obljudeno skoraj neskončno stepno področje črne zemlje se je izvrstno podajalo tej taktiki. Poleti je rasla tod nad moč visoka trava in goščava, konji so bili majhni in jezdeci takisto. Tudi iz bližine jih je bilo težko prepoznati. Mož in konj sta se znala brez šuma splaziti bližje. Glavno pa so bile sladne steze. Če so se hoteli Tatarji spraviti nad kazaki vilajet, kakor so imenovali Ukrajino, in so prešli »divja polja«, stepo, niso uporabljali trgovskih poti, temveč steze, ki so jih sami poznali. Pohod se je začel običajno ob Tatarskem jarku ob sedanjem Berekopu, med Krimom in Ukrajino, a tudi od izliva Ingula, Dnjepra in Dnestra ter od južnega Buga in drugih rek so prihajale majhne čete, ki so se zbrale s četo od Tatarskega jarka v »čambuk«, in nato se je začel pravi pohod.

Horde, ki se je na ta način sestala za borbo, plenitev in lov na sužnje, je merila pogosto le »dva streljaja z lokom«, včasih pa se je raztezala tudi v dolžino nekoliko kilometrov. Isleh, skrča steza skozi visoko travo, je bila ozka ter je vodila po zemeljskem hrbišču med rekami, ki so jih skopo opremljeni bojovniki je neradi prebredli. Srednjeazijski tudi danes ni prijatelj vode. Slede steze v ste-

pi se danes ne dajo več točno ugotoviti, ker jih je v pravem pomenu besede prerasla trava.

Kratko pred ciljem se je horda običajno razdelila, da bi obkolila začrtani predel.

Napad se je sprožil potem nenadno in strnjeno, z mnogo hrupa in od vseh strani. Takšni so bili pohodi v stepi.

Dalje v severovzhodno smer so Tatarji svoje pohode do Moskve in Tule nazadnje opustili, ker so jim Moskoviti stopali na prste s številnejšimi in bolj oboroženimi četami. Ob južnih mejah svoje dežele so začeli Rusji tudi sistematično ustanavljati vojne kraje, v katere so naseljevali oboroženo kmečko ljudstvo. To so bili prvi granicarji proti stepi, Kavkazu in Sibiriji.

Iz njih so postali pozneje vsakovrstni donski, kubanski, tereški, povolški, uralski, astrahanski, bajkalski in sibirski kozaki ki jih ni zamenjali s prvotnimi zaporoškimi ali dneperskimi kozaki. Ti so bili po večini Ukrajinci, oni pa Velikorusi. V prvih časih so se med seboj le redkokdaj mešali.

Težje stalše do Tatarov so imela stepna ljudstva, Ukrajinski kozaki so bili neredko prepuščenji samim sebi. Osnovali so si vojaški red, ki je izvajal spočetka maševalne pohode, pozneje pa se je spravil tudi na plenitev. Plen je bil blago aii ljudje. Skratka, obrnili so palico. Tudi

kozaki so na konjskem hrbtu v hrali skozi stepo.

a se slednih stez niso držali tako krčevito kakor njihovi tatarski nasprotniki. Najljubša jim je bila odprta borba moža proti možu. Njihovi inostrani vojaški inženjerski so bili tudi za takšen boj. Tatarji so imeli v tem pogledu turške učitelje, toda kozaki so se s približno isto močjo naposled bolje obnesli. Njih junake pesmi in pripovedke slavijo še danes za borbe proti »burmanom«, vernikom, in ohranjujejo tako izročilo o stvarih, ki so bile in se ne povrnejo nikoli več.

Novi čas je šel kakor vihar preko teh, po današnji pojmihi majhnih dogodkov, ki so se vlekli še v drugo polovico 18. stoletja, in z njim so stopila v ospredje dosti večja vprašanja.

Jadran in Sredozemsko morje

Vseučilski docent dr. Walter Schenffus objavlja v »Neues Wiener Tagblatt« od 10. marca 1944 naslednji članek:

Če motrimo Sredozemsko morje z vidika geopolitičnih možnosti in nujnosti, ne moremo spregledati dejstva, da je to morje bogato razčlenjeno, zaradi česar imajo njegovi posamezni deli glede na njih logo različni geopolitični pomen. Tri delna morja so potisnjena proti severu med južnoevropsko in polotoki. Ta morja so Ligursko morje, ozko Jadransko morje ter Egejsko morje z nekoliko oddaljenjšim Crnim morjem. Jadransko morje je v dvojnem pomenu izborno. Prvič leži v sredini važnega severnega dela Sredozemskega morja ter je pot snjeno naravnost v ostrije evropske celine, tako da se njegov severni ored zdi kot nekakšna naravna vrata med Sredozemskim morjem ter notranjostjo evropskega kontinenta. Temu položaju se morajo zahvaliti Benetke za svoj nekdanji zgodovinski položaj. Geopolitično pa to pomeni, da so prav ta vrata povzročila, da so se Benetke med Evropo in Sredozemskim morjem osamosvojile ter so pritegnile navzlic zelo skromnemu zaledju nase ogromno politično moč. Pri rečkaherati drugi državni tvorbi na področju Sredozemlja zasledimo kaj podobnega. Benetke so bile zagotovane po svoji leli, štitiila pa jo je tudi sila na morju. Vse to je Benetkam omogočilo, da so se v svojem notranjem kot čku razvile v posredovalca med morjem in kopnino. Tako se je italijanski politiki posrečilo, da se je po orientalskem vzgledu povzpela z izmenjavjo bogastev med Vzhodom in Zapačom ter si je opomogla v gospodarskem, političnem, pa tudi duhovnem pogledu.

Za Grke je bil pomemben rob Jadrana obenem mejo njihovih vplivov in vendar je obdolo to morje svoje ime po njih. Rimljani so potem, ko so ustvarili sredozemsko državo in potem ko so druge sile vdirle v to področje, premaknili središče svoje države od mesta ob Tiberi v Ravenno, ki takisto leži ob morju. Tam so lahko zbrali pomorsko silo imperija. Tukaj so bile zapadne sile popolnoma varne. Niti Arabci, niti Turki, ki so prišli tisoč let pozneje v te kraje, ter so nekaj časa obvladovali celotno južno fronto Sredozemskega morja, niso mogli vdreti v najsevernejši kot ček Jadrana. Nasprotno pa si je odprla v tem predelu Nemčija svoje okno v južni svet. Kot celinski narod n so Nemci nikoli tega okna razširili v vrata. Njihova moč se je razvijala na jugu vedno na kopnem področju, bodisi na apeniškem, bodisi na jugovzhodnem polotoku. Na enak način so že Goti ustvarjali svojo državo na obeh straneh Jadrana, njim so pozneje sledili Avstrijci, ki se tudi niso povzpeli do tega, da bi postali gospodarji morja. Na ta način je Trst kot najjužnejše pristanišče nemške države, nemške zveze in avstrijske države prišel do svoje blaginje, ko se je razvil v cvetoče trgovsko mesto. Nikoli pa se ni mogel povzpeli na stopnjo pomorske sile. Nemška moč na severnem bregu tega ozemlja je učinkovala pomitjevalno ter izenačevala vse napetosti. Šele ko so se razmere spremenile ter so se Nemci odmaknili od Jadrana, je na tem področju nastalo mnogo novih napetosti, ki so merile na nasprotni breg.

Italija, ki je prevzela vlogo nekdanje beneske pomorske sile, je skušala razviti program italijanskega morja ter v raznih oblikah pridobiti vpliv na vzhodne predele Jadrana. Iz tega se je izcimila dolgotrajna napetost z Jugoslavijo, ki je 'taljansko pritičilo, če ne ohranila, pa vsaj dolgo ovrnila. Šele s koncem Jugoslavije je ta napetost ponehala. Obvladanje celotnega

Jadranskega prostora se je zdelo, da bo dalo Italiji potrebno oporo, da bo popolnoma drugače kakor v prejšnjih časih nastopila s svojimi zahtevami v Sredozemskem morju. In res so bila nekaj časa vsa morja okoli Apeninskega polotoka v italijanskih rokah. Tako se je zdelo, da bo Italija lahko razširila krilatice o italijanskem morju ne le na Jadran, temveč tudi na celotno Sredozemsko morje.

Dejstvo, da italijanski kralj in njegova kolica nista imela poguma, odločnosti in tudi ne pripravljenosti da bi prevzela odgovornost za nadaljnji razvoj v tej smeri, je privedlo do katastrofe leta 1943, katastrofe, ki ni oropala Italije same njene pozicije v Sredozemskem morju, temveč ji je tudi vzela gospostvo nad Jadranom. Se-

O svetilnih snoveh

Stara pravilica pripoveduje o prebivalcih nekega mesta, ki so si sezidali okolijski dom, pa so ga pozabili opremiti z okni. Prepozno so opazili popolno temo v notranjosti in so si skušali potem pomagati v vedra ter jo nosili v poslopje. Pristna praviljena snov, ki jo je pa znanost, kakor toliko drugih pravilic, vsaj približno uresničila. Spomni ti se moramo namreč snovi, ki imajo sposobnost, sončno svetlobo ooneke mere vsrkavati in jo potem v temi splogama izž revati.

Takšne svetilne snovi so znane že dolgo ter so jih uporabljali v praksi na primer za mazanje električnih stikal in pretikal, da jih je bilo v temi lažje najti. Tudi šele popolna zatemnitev Evrope v sedanjih vojnih je dala svetilnim tvarim pravo veljavo. Na nočnih sprehodih skozi zatemnjena mesta srečujemo pešce s svetilnimi piščicami in zvezd o mi na plaščih. V zadnjih časih pa so se uveljavile tudi hišne tablice s številkami na samodelno žarečem ozadju. Svetlobne pojave takšnih mas označujejo laiki pomotoma kot fosforescencije, čeprav imajo žarenje fosforja, kakor tudi žarenje kresnic v tpih polnih ločeh, ki nam je nedosegljivi ideal tako zvanе »hladne svetlobe«, povsem drugačne vzroke. V nekaterih tropskih predelih, zlasti na otokih Zapadne Indije, hranjo domačini svetilne muhe in hrošče v preluknjanih bučah in uporablja'o te potem kot svetilke. Ženske si neke vrste posebno močno svetilkajočih se hroščev ter kajo kot okras v lase.

V teh primerih gre za tako zvano kemoluminescenco, neko vrsto počasnega zgorenja, oksidacije, pri čemer se ne razvija topota. Telesa prinejo svetli le ob navzočnosti prstega k silka in se to dogaja torej tudi v temi brez predhodnega obsenjanja.

Hranšča barvaste svetlobe

Žarenje naših svetilnih snovi po predhodnem obsenjanju je povsem drugačnega izvora. Z obsenjem se nakupiči v teh snoveh svetloba, ki v temi počas (do 12 ur) izžareva. Takšno snov je odkril že l. 1602 po našem številu čevjar Vincenzij Casciorolus v Bologni: ko je na ognju pripravil mešanico iz barita n moke, pri čemer se je tvoril barjev sulfid. S tako pripravljeno »bolgolskimi kamni«, ki so nabrali svetlobo in jo p'ctem v temi oddajali, si je iznajdljivi čevjar nabral celo imetje.

Vse takšne svetilne mase sestojijo iz žveplovih spojin zemeljskih alkalij in neznanih kol čim soli težkih kov n, kakor bakra, m agana ali bizmuta. V skladu s to sest-

Turkinje plačujejo samski davek

V Turčiji je bil izdelan zakonski načrt o uvedbi samskega davka, katerega morajo plačevati možki, pa tudi ženske od 17. do 45. leta. Davek je precej viok, znaša namreč 10-odstotno doklado k dohodnini.

Papir iz donavskega ločja

Ločje, ki rase na bregovih Donave ob njenem spojinem teku ter ob izlivu reke v Crno morje, bodo zljaz začeli predelovati v papir. Poskusi so se čobro obnesli. P' predelovanju ločja v papir se bodo poslužili najnovejših tehničnih pripomočkov.

Švica dežela milijonarjev

Pri statistiki prebivalstva v Švici se je izkazalo, da ima Švica 1563 milijonarjev. Med temi je 350 takšnih, katerih premoženje se giblje med petimi in 87 milijoni švicarskih frankov.

bimo in lom'no kristale. Zelo lepo opazujemo ta pojav, če prelomimo v temi ob spočetem očesu kosček kockastega sladkorja ali če ga staremo v terlni skledici. Drobeče se kristalne iglice prvzvajajo pri tem kakor domnevajo, svetlobo elektronega izvora.

Kar se tiče uporabe svetilnih barv, smomenda šele na začetku boočega razvoja. To veča zlasti za tako zvane lumogenesne snovi, ki proizvajajo po obsenjanju v nedimih ultravijoličnim žarid fantastične svetlobne efekte. Te efekte so izkoristili doslej na primer pri pravilnih predstavah v gledališčih, toda v splošnem nam do danes ni uspelo, da bi pri svetlih barvah povečali nabiranje svetlobe čez azo mero in pred vsem nam tudi ni uspelo, da bi vplivali polubno na potek izžarevanja.

Križanka št. 24

Vodoravno: 1. kraljev sin, 7. spodbujevalnica, 8. naslonča, 9. veznik, 11. glavni števnik, 13. povratno osebni za mek, 14. biesk, 16. pravoslavni duhovnik, 17. predlog in znak za kemično prvino (v soju), 18. izumirlo govedo, 20. osebni zaimek, 21. zaključek, 22. znak za prvno, 24. pris'ov, ki običajno oporeka kakšni trditvi, 25. kazalni zaimek, 26. kakor 8., 27. kraljica za narodno socialistično napadano organizacijo.

Rešitev križanke št. 23

Vodoravno: 1. čut, 4. vstija 8 iskren, 15. Selena, 17. ozebel, 18. delo, 21. zala 22. obokan, 24. letalo, 26. ogaben, 28. novota, 30. čra, 32. mehur, 34. lizati, 36. ctipen, 38. ud. 39. navada, 41. enovit, 43. na, 44. D'nara, 46. Adonis, 48. edčan, 50. Ane, 51. At.nec. 53. carina, 55. omočan, 56. rabati, 57. Ares.

Navpično: 2. USA, 3. te'oh, 4. ve, 5. snob, 6. tabela, 7. jok, 8. Azana, 9. ib, 10. selo, 11. kletev, 12. Eda, 13. nelep, 14. ka, 16. laguna, 18. cnoten, 20. Lorena, 21. zamuda, 23. onj dan, 25. tatiči, 27. Ararat, 29. Vnica, 31. ananas, 33. edno, 35. Zader, 37. Atena, 40. vata, 42. osat, 45. nem, 47. Oca, 49. kar, 52. en, 54. ri.

Lože Zupanc: Telefon

Telefon je hvaljevredna iznajdba. Premnogim zemljanom je že rešil življenje, premnogo pa ubija počasi, a zanesljivo.

Med slednje spada tudi moj prijatelj Čičigoj. Novinar je, zato se tembalji čudim njegovemu sovrštvu nad to iznajdbo, ki je novinarjem v pomoč pri izvrševanju težke tlake.

— Ljubim svoj poklic, mi je oni dan pripovedoval. In še bolj bi bil srečen, če bi ne bilo na svetu telefona.

— Oho! sem se začudil. Le kako se moreš jeziti zaradi telefona, ko je vendar splošno znano, da je prav telefon novinarjem desna roka.

— Ah, lahko je tebi govoriti, ko n'imaš pred seboj na pisalni mizi tega vražjega strašila, ki prav takrat, ko si najbolj zvoliš miru in zbranosti, uganja s svojim vznemljenjem takšen divji spektakel, da bi moral zbčžati iz urada vsak, ki nima v glavo zic namesto živcev. Komaj pr dem zjutraj v uredništvo, že me pokliče glavni urednik: »Kolega Čičigoj, mi pravi in si nažaga dišečo cigareto. Se vam ne zdi, da bi bil že skrajni čas posvetiti članek higieni našega mesta? Lejte, poslednji čas vladajo v mestu naravnost škandalozne razmere. Pločniki so nastlani s smetmi kakor vas ob času žetve s slamo.«

— Da, že razumem, kaj želite, gospod direktor,« pravim.

— Ne, mimo te grde razvade naših mečanov zares ne moremo več iti, da bi jih ne ozi gosali z imeni, ki jih zaslužijo zaradi nesposiljivega vedenja.

— Da, popolnoma se strinjam z vami,« se nasmehnem, potihem pa preklinjam meščane, ki so umazali gospo higieno. Nu, in zdaj naj jim moje pero inicira pravo pamet v trdovratne butice. Nabadam naj jih nanj, polivam njih izgubljene čednosti s črnimol in brizgam okrog sebe z žolčem vse dotlej, dokler ne bodo meščani spet izkazovali gošpe higieni spoštovanja, ki ga zasluži. Slab posej je to, si mislim.

Lahko se zamerim marsikomu, s sodnijo nimam rad opravka, toda ukaz je ukaz...

Potlej odidem v svojo sobico sedem za mizo in se naslanjam s suhimi prsmi ob mizni rob. Omočim pero in napanjam močgane, da bi me objela inspiracija v žametne roke. Z velikimi črkami napišem naslov: **Boj sovražnikom hišne!** Takrat se oglasi telefonski zvonec.

Dvignem slušalko in sladek glas mi zapoje v uho:

»Dobro jutroooo, Lumpi! Nu, kako si spančkal? Ah, ne veš, kakšne nebeske sanje sem nočjo sanjala — — —«

»Oprostite, prosim,« zanosiljam v odgovor. »Zdi se mi, da ste napačno zvezani, kajti jaz n sem Lumpi, ampak...«

»Hahahaha! Srebrn smeh mi zadoni skozi slušalko.

»Prosim vas, razumite vendar...«

»Ah, Lumpi, srček, že spet se šališ! Toda danes me ne boš potegnil tako, kakor si me včeraj! Veš sanjala se mi je, da sem šla s teboj na sprehod. V neki izložbi sva zagledala krasno srebrno lisico. Vprašala sem te: Lumpi, srček, kaj misliš, ali bi se mi podala ta lisica ali ne? Ti pa si me stisnil za roko in podražil moje prstke v svoji močni šapici. Na smejal se je tako zagonetno... Odprl si usta. Vsa zavzeta od pričakovanja, kaj mi boš odgovoril, sem se naslonila nate, takrat pa — sem se zbudila. Veš, zelo sem zdaj radovedna, kaj bi mi odgovoril, če bi to ne bile sanje, ampak...«

Zadosti mi je tega skrčkanja, zato odložim slušalko, da bi mi ne bilo treba še naprej zardevati zaradi mlade damice, ki zavta v tople blazine govori iz spalnice svojemju ljubemu, da b' mu pregnala dolgočasje iz pisarne. Potihem se jezim na telefonsko centralo, ki je damo napačno zvezala z mojo telefonsko številko, ko je vendar jasno ko beli dan, da sem oženjen in da srebrne lisice še nikoli nisem kupoval niti ženi niti ljubici, skratka, da nsem nikak bogatec, ampak uboga novinarska para...

Ta intermezzo mi je smetal nit v glavi,

da nisem več vedel, kje sem obital z mislimi. Ko se na silo zberem, pričnem pisati uvod svojemu članku:

»Naše mesto je resda znano kot gostoljubno zatočišče vseh, ki žele po razočaranjih v širnem svetu najti varno streho in se umakniti pred truštem življenju. Toda ni in ni prav, da bi to našo gostoljubnost nekateri izrabljali na tako neuljudni način, kakor je odmevanje tramvajskih vozovnic in drugih smeti, ki v poslednjem času pokrivajo pločnike našega belega mesta. Prosim, zakaj pa imamo higieno? Mar ne zato, da jo spoštujemo in uvažujemo?«

»Drink-drink-drink...«

Po vsem telesu se stresem. Telefonski zvonec me prestrašil, da težko diham lovim dušo. Dvignem slušalko:

»Prosim vas, bodite ljubezvini in povejte mi naslov osebe ki prodaja kokosi-jajčarice. Saj veste, danes so jajčka tako...«

»Ampak, prosim vas, tukaj je uredništvo Dneva.«

»Da, da, popolnoma pravilno,« vpije tenek glas v telefon. »Oh, saj si ne morete misliti, koliko časa sem potratila, da me je centrala zvezala z redakcijo Dneva! Veste, takole zjutraj je vselej takšen naval in pritisk... moj Bog, človek nikoli ne ve, kdaj bo prišel na vrsto Ali pa sem mogoče že prepozna? Veste, nobenega misla ne bi imelo če se je pred menoj zglasilo že več zanimancev za jajčka...«

Vse vre v meni. Stiškam zobe, da mi željasti pokajo v sklepkih, toda s sladkim glasom zamljavkam sobesednici v slušalko:

»Lepa gospodična, bodite dobra in kličite ponovno centralo, ter zahtevajte, naj vas zveže z oglašnim oddelkom, kajti tukaj je redakcija Dneva, in jaz vam pri najboljši volji ne morem ugoditi, ker nimam s tistimi jajčki nikakih stikov...«

Odložim slušalko, potegnem iz žepa rufico in se pričnem drnjeti po zardeli plesi, ki se mi znijo od zatajevanje žice Komaj omočim pero, da bi našel levo c'p' s'niem članka o higieni, ko spet zapoje telefon:

Umetno zvezdno nebo

Svetilne b' rve uporabljajo med drugim tudi za številke in kazalce ur, ki se v temi svetijo. Pri tem pa je pripomniti, da namazejo kazalce in številke, ki se svetlikajo trajno z enakomerno močjo, z drugo čno tvarino, nego so te svetilne barve, in sicer s cinkovim sulfidom, ki mu dolga zelo majhno primes kakšne razljuje ali mezozor jeve soli. Če opazujemo takšne rad'oaktivne kazalce in številke v temi s spoštitim očesom in skozi močno povečano steklo, takoj opaz mo razliko. Radio k'vna masa nam pričara namreč pred čm: vizijo m'g'ljajočega zvezdnega neba. Vsakokrt, kadar se zasveti nova svetlobna točka, pomeni to, da je delček alfa ali drug razpadni proizvod žareče kovine zdobil delček cinkovega sulfida. Navadne svetilne barve takšnih zvezd ce ne proizvajajo, r'zenen tega pa jim svetilnost, kakor že omenjeno, polagoma upada in se jim obnovi šele z novim obsenjanjem.

Svojevrsten pojav samodelnega svetlikanja, ki ga pa praktično še niso izkoristili, je tako zvana triboluminescenco. Pri tej se zabliskujejo neki kr stali, med tem ko se tvorijo, na primer tedaj, ko pridobivamo arzenik iz solnokisljih raztopin ali ko dro-

vo izžareva svetilna tvar rumeno, oranžno, svetlozeleno ali temnomodro svetlobo. Posebno vztraja, ki je modra svetloba tako zvanega Balmainovega b'rviija, ki je sestavljena iz žveplovega kalaja in b'zmulovih soli. Če svetilno snov segrejemo, njeno svetilnost še m'čno okrepimo, toda obenem tudi časovno skrajšamo. Bistvo tega nakopicevanja in oddajanja svetlobe spada med najbolj zamotana področja fizikalne kemije in ga znanost še proučuje. praksa pa se je z njm že č'vno ukoristila.

Kot oljnato barvo uporabljamo svetilne mase lahko za to, da napravimo napisne deske, vratne okvire, pišge in sploh večje ploške v temi vidne. Zanimivo je, da se danes za takšne namene uporabljajo zlasti rumene svetilne barve, ne pa na primer v prvi vrsti oranžne ali modre. Razen cene odloč jo tu zlasti zatemniteljni razlogi v zvezi s tako zvanim Purkinjevim efektom. Pri dnevni svetlobi se nam vidt nasičeno rumena barva namreč najsvetlejša med vsemi barvami sploh, čim bolj pa prehaja d n v noč, tem bolj se uveljavlja v tem pogledu modra barva, ob meji v'čnosti pa je zelena barva najsvetlejša. Zelena ali modra svetilna barva bi bil tedaj najbolj daleč v d'ni v primeri z enako močno rumeno svetlobo, zato je ta za zatemnitvene namene pomoči pač najprikladnejša.

Rešitev križanke št. 24

Vodoravno: 1. kraljev sin, 7. spodbujevalnica, 8. naslonča, 9. veznik, 11. glavni števnik, 13. povratno osebni za mek, 14. biesk, 16. pravoslavni duhovnik, 17. predlog in znak za kemično prvino (v soju), 18. izumirlo govedo, 20. osebni zaimek, 21. zaključek, 22. znak za prvno, 24. pris'ov, ki običajno oporeka kakšni trditvi, 25. kazalni zaimek, 26. kakor 8., 27. kraljica za narodno socialistično napadano organizacijo.

Navpično: 2. USA, 3. te'oh, 4. ve, 5. snob, 6. tabela, 7. jok, 8. Azana, 9. ib, 10. selo, 11. kletev, 12. Eda, 13. nelep, 14. ka, 16. laguna, 18. cnoten, 20. Lorena, 21. zamuda, 23. onj dan, 25. tatiči, 27. Ararat, 29. Vnica, 31. ananas, 33. edno, 35. Zader, 37. Atena, 40. vata, 42. osat, 45. nem, 47. Oca, 49. kar, 52. en, 54. ri.

Danske vrste krompirja so se obnesle

Odlíčen pridelek so dale zlasti na Selu pri št. Vidu - v Ljubljani so bili pridelki manjši, pa še vedno zadovoljivi

Ljubljana, 23. marca. Blížajo se dnevi sajenja krompirja. Pridelovalce je vedno več. Na področju Ljubljane se je saditev krompirja v primeri s predvojnimi leti izredno razširila. Kdor razpolaga z nekaj zemlje, bo v bližnjih dneh sadil krompir. Čeprav bo večina sadila semenski krompir, ki ga ima slučajno pri rokah, je vendar zanimivo vedeti, kako so se lani obnesla poskusna sajenja z različnimi vrstami. Tem bolj, ker je med nami lani iz Danske uvožen krompir, ki z njim razpolaga danes večina sadilcev. Uspoševanje so še druge vrste, ki so pri nas zastopane ali pa bodo z uvozom na razpolago.

O lanskih uspehih poskusnih sajenj piše obširno najnovejša številka »Kmetovalca«, ki je te dni izšla z bogato in zanimivo vsebino. O skrinjah z novimi vrstami poročata inž. Franc Mikuz in inž. J. Zaplotnik. Prvi razčlenjuje uspehe, ki jih je dalo poskusno sajenje na Selu pri št. Vidu na Dolenskem na posestvu g. Severja, drugi pa uspehe, ki jih je dosegla Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani. Na Selu so preizkušili 7 vrst: bintje, böhmov rani, ackersgen, alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date. V Ljubljani na rožnik rani rumeni, gulbaba, ela, zlato jabolko, margit, gondžó, szeszónt, voltman, alma, broenderslev svaľovska birgitta in up-to-date. Zadnje štiri vrste so daneska izvora, druge večina madžarskega, nekaj pa je vrst, ki jih pri nas gojimo že nekaj let.

Na Selu je dala količinsko najboljši pridelek danska vrsta svaľovska birgitta. Na hektar so jo pridelali 290 stovov. Na drugem mestu je nemški Ackersgen, ki so ga pridelali 283 stovov na hektar, na tretjem mestu broenderslev z 276 stovov, na četrtem böhmov rani z 268 stovov, na petem alma z 260 stovov, na šestem bintje z 225 stovov in na sedmem up-to-date s 150 stovov. Po količini vrtnega semena se je najbolj obnesel böhmov rani, ki je vrnil skoro 16kratno seme (15,75%). Na drugem mestu je ackersgen

s 15,25%, na tretjem svaľovska birgitta s 14%, na četrtem in petem broenderslev in alma s 13%, na šestem bintje z 10,75% in na sedmem mestu up-to-date s 7,5 kratno količino semena.

Ker se okus krompirja ravna po količini beljakovin in škroba ki ju vsebuje, poglejmo se rezultate kemične analize pri navedenih vrstah in oneidovcu. Najmanj škroba (12,66%) in največ beljakovin (2,49%) je vseboval oneidovec, ki je dejansko naš najokusejši krompir. Na drugem mestu po okusu bi bil bintje, ki vsebuje 12,85% škroba in 2,14% beljakovin. Böhmov rani vsebuje 13,44% škroba in 1,95% beljakovin, up-to-date 15,03% škroba in 2,22% beljakovin, ackersgen 15,19% škroba in 2,22% beljakovin, svaľovska birgitta 15,82% škroba in 2,07% beljakovin, alma 16,36% škroba in 1,94% beljakovin ter broenderslev 20,88% škroba in 1,82 beljakovin. Razmeroma nizka je količina škroba pri ackersgenju. Analizirali so namreč gomolje, ki so jih pobrali pred popolno zrelostjo. Če se pridružimo mnenju strokovnjaka, ki pravi, da so vse vrste krompirja, ki vsebujejo največ 19 do 21% škroba, okusne potem lahko ugotovimo, da so vse navedene vrste dobre. Seveda je okus nekaj tako individualnega, da se ne da posplošiti in se bo dalo le z večletnimi poskusi upotovati, katera vrsta bi ugajala nekemu področju.

Za posamezne vrste ugotavlja inž. Mikuz še naslednje: bintje je zgodnji krompir, ki dozoreva ob koncu julija ali pa v začetku avgusta. V gospodinjstvu je priljubljen, ker se lahko lupi, se ne razkuha in je prav dober za okus. V Ljubljani se je lani slabo obnesel, ker ni kalil in je dal prav ničel pridelek. Uvožen je bil l. 1936 in je do lani prav dobro uspeval.

Böhmov rani zori v začetku avgusta. Pri kuhanju se ne razkuha. Kaže da je se dobro prilagodil na naše razmere, ker daje še vedno dobre pridelke.

Alma se pri kuhanju nekoliko razkuha in je srednje dobrega okusa. Zori ob koncu avgusta. Uspeva tudi v težkih zemljah. Na Kranjskem se ni uveljavil posebno, zelo se je pa razširil po Savinjski dolini in v vzhodni Pohorja.

Svaľovska birgitta zori v začetku septembra. Pri kuhanju ostanje gomolji celji in so dobrega okusa, ki je precej podoben okusu oneidovca. Na Selu je dala rekordni pridelek. Treba je še počakati, kako se bo obnesel v bodoče.

Broenderslev je bolj pozna vrsta. Dozoreva še v drugi polovici septembra. Ker vsebuje nad 20% škroba, se rad razkuha in je bolj praznega okusa vendar boljšega kakor ackersgen.

Up-to-date je dal pravi pričakovani nizki pridelek. Vzrok je bil bržkone presadež, ker je up-to-date na Bokalcih dal isti pridelek, kakor druge danske vrste. Prava njegova vrednost se bo pokazala šele pri poskusih prihodnjih let. V velikih množinah ga pridelujejo v Nemčiji in na Danskem. Je prav dobrega okusa.

Ackersgen dobro prenaša naše podnebje. Daje visoke pridelke in je odporen proti boleznim. Dozoreva pa zelo pozno. Šele v začetku oktobra. Je slabšega okusa in priporočljiv za čase, ko se ne zahteva kakovost, temveč predvsem množina.

Kmetijska poskusna in kontrolna postaja je lani nadaljevala poskuse z madžarskimi vrstami, ki so se začeli že pomlad l. 1940. Prvo leto je rožnik trpel od plega in mokre gnilobe, madžarske vrste pa so ostale popolnoma zdrave. Naslednje leto so vse pozne vrste nazadovale. Rožnik in gulbaba sta že tako propadla, da so ju morali izločiti. V tretjem letu so izločili szeszónt in voltmana. Razen zlatega jabolka in margita so vse vrste trpele zaradi virusnih bolezni. Četrto leto sta odrekli tudi združni dve vrsti. Glede na to, da je Ljubljana splošno malo primerna za pridelovanje semenskega krompirja sta bili vrsti margit in zlato jabolko relativno še dovolj uspešni. Ladržali sta tri leta, to je toliko, kolikor böhmov rani. Zlato jabolko je vrsta ki je vredna, da se jo vsaj deloma upošteva. Pri zdravem semenu dajo pridelki kot oneidovec in je odličnega okusa.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Priloznostno so preizkusili lani v Ljubljani tudi danske vrste. Poskusi so pokazali, da so vse štiri vrste (alma, svaľovska birgitta, broenderslev in up-to-date) po količini pridelka približno enake vrednosti. Razlike so v kakovosti pridelka. Na ha so pridelali lani v Ljubljani 163 do 165 stovov, kar je znatno manj kakor na Selu. Ker se pojavi degeneracija krompirja šele v drugem in tretjem letu, moramo počakati, kakšni bodo uspehi poskusov v naslednjih letih. Zato je verjetno, da bodo danske vrste tudi letos rodile dobro, gotovo več kot doma degenerirani krompir.

Mali oglasi

Kdor želi... (text about small ads and contact info)

DRVA PREGOG GOMBAČ
Gledališča 14
Tel. 40 88

Službe išče

GOSPODINJA, mlada, išče mesto varuške k otrokom, za čas dan po dogovoru. Naslov pustiti pri gospodinjstvu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Marjivca«. 6790-1

MLADO DEKLE, brez staršev, išče zaposlitev kot delavica v kakršnem koli podjetju za lahka dela ali kaj silnega za l. april. Ponudbe z opisom dela in plače na ogl. odd. Jutra pod »Mlada delavica«. 6789-1

DVE GOSPE, srednjih let, vajeni vseh hišnih, poljskih in vrtnih del, iščeta mesto oskrbnice, hišnice ali kaj primernejšega, proti prepostnemu stanovanju. Prevzmeta tudi ureditve vrtove. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Marjivca«. 6788-1

IRG. POMOCNIKA, izkušena v prodaji modnega in galanterijskega blaga, želi zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesliva«. 6699-1

DIPLOMIRANA, sestra otroka negovalca, sprejme službo čez dan; tudi samo popoldne. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ljubitelja malina«. 6786-1

Biva UCETELJICA, 6836-1 in urdnica išče kakršno koli delo ali priloznostno zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nagrada«. 6824-1

GOSPODINJA, išče zaposlitev pri otroku za ves dan. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pridana in postena«. 6591-1

GOSPODINJA, z veliko maturo in izkušnjem v pisarni, išče zaposlitev v pisarni ali trgovini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Risa kosa«. 6648-1

PEK. POMOCNIK dobi službo, - Naslov v ogl. odd. Jutra, 6569-1

MILAJI DIKLE, pošteno, sprejemem kot pomoč v gospodinjstvu. Plača in ravnanje dobro. - Konič, Vodvodna 24/1. 6555-1a

DEKLE, večje gospodinskih poslov, tudi postrežnica za ves dan, ki bi imela veselje do gostine, iščem za posteno lokacijo, - ogl. odd. Jutra, 6666-1a

FRIZERSKI POMOCNIK, mlado, ter varstvo sprejme salon »Franka«, Ljubljana, Kresna. 6634-1a

KUHARICA, dobi službo pri bolni trgaški hiši, hrana in plača dobra, - Španilca vsak dopoldnev; Smarinska cesta 10/II. 6653-1a

SIVILJE, »samo t. jne v danski konfekciji in perilu sprejemem, - ponudbe z navadno dohodnino zaposlenosti na ogl. odd. Jutra, 6510-1a

GOSPOD. POMOCNIK, kuharico ali postrežnico, ki ve kuhe, sprejme mala družina za l. ali 15. april. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6857-1a

POMOCINJA, izkušena provizorka, sprejemem, prednost ima, katera je vajena plaščen in kostumov. Dobro mesto. Takoj. Nadležno sprejemem praktično, katera bi imela veselje, izpopolniti se v danke garderobe, najraje »bolovnetno obrtne šole«. - Predstaviti se ob 10. dalje v »Ateljeju Mire« (nab. Ulica 3. maja št. 5). 6655-1a

POSREZNIK, za l. 2 krat tedensko iščem. Plačam po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6726-1a

POSREZNIK, pri industriji cementnih stavbnih izdelkov iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nov obrate«. 6721-1a

STROKOVNJAKA, 6721-1a v brizgalnem sukarstvu (Spritzverfahren) te industrijske podjetje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Solidena«. 6722-1a

BRIVSKEGA, pomočnika in dobro frizer, ki sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6717-1a

MLADO DEKLE, do 16 letno, dobro, sprejemem za triletnemu otroku. Vsi pogoji po dogovoru. Lovišček, Zvonarska 11, pritrilje (pri sv. Jakobu). 6715-1a

DEKLE, ki ima veselje do gostine, sprejemem. Naslov pustiti pri gospodinjstvu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra, 6708-1a

MIZARSKEGA, pomočnika sprejme takoj, mizarstvo v Poro Potočnik, Gnidovčeva 5, pri soli ob Smarinski cesti, tramvajski postaja Sv. Križ. 6689-1a

RAZVALSKO, za cvetličarno sprejemem. Interesent neaj se javijo v cvetličarni Ferat ob tramvajstvu. 6672-1a

SLUŽNIK, za vsa hišna dela sprejemem. Plača in hrana dobra. Verstovkova 27, ob koncu tobačne tovarne na levo. 6629-1a

POSTREZNIK, za ves dan sprejemem s l. aprilom. Žuček, Bleiweisova 46/II. 6797-1a

KUHARICA, oskrbnica in samostojna, se sprejme v hiši, Marija Polak frizerski salon, Rak. 6926-1a

ZENSKE, ktere imajo veselje za barvanje, sprejemem v hiši. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6963-1a

VEČ DELAVK, izkušanih rabim za izdelavo želez in čopičev. - Proti dobri plači! Istotom sprejemem v avca. Šimencova 4. 6914-1a

POSREZNIK, ali služnik, pridno in pošteno, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6854-1a

IZUČENA SIVILJA, vajena vseh del, se sprejemem za takojen nastop. - Zgladi se pri Organisation Todt, Poljanska 8. 6873-1a

GOSPOD. POMOCNIK, mlado, snažno, pošteno, prikupe, znanost, z znanjem kuhe, išče dvočlansko družino v centru mesta. Zgladi se ob 12. do 14. ur. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6886-1a

POSTREZNIK, iščem za parkrat na teden od 1/8-15. ur. Naslov pove oglasni oddelček »Jutra«. 6890-1a

KAVARN. POMOCNIK, iščem za takoj. Zgladi se se je dovedno popoldne od 17. ure dalje v k vrnari »Erona«. 6882-1a

URADNIKA, za vsa hišna dela sprejemem, z znanjem nemškega in ljubljanskega jezika išče oglasni oddelček »Jutra«. 6884-1a

DELO DOBI, 20 težavov, 5 zidarjev, 2 tesarja pri grabenem podjetju Čihla Jože, Vodvodna c. 1. - BRIVSKO POMOCNIK, in praktičnostjo sprejme salon Pirc, Florjanska 6. 6740-1a

POSTREZNIK, za ves dan ali samo popoldne, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6914-1a

FRIZERSKI VAJENIK, in brivskega pomočnika sprejemem takoj. Hrana in plača v hiši. Marija Polak frizerski salon, Rak. 6926-1a

ZENSKE, ktere imajo veselje za barvanje, sprejemem v hiši. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6963-1a

VEČ DELAVK, izkušanih rabim za izdelavo želez in čopičev. - Proti dobri plači! Istotom sprejemem v avca. Šimencova 4. 6914-1a

KUHARICO, samostojno gospodinjico in triletni družini, iščem. Vpršati: Beethovnova ulica 4, pritrilje, desno. 6955-1a

ISČEM DEKLETA, ki bi mi bila v pomoč v gospodinjstvu, v prostem času pa v delavnici damskih krovnjav. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6813-1a

GOSPOD. POMOCNIK, mlado, pošteno, večje vseh dvočlanskih družin. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Miklovičeva 34«. 6972-1a

PREDDELAVCA, za cvetličarno za sbita do 40 ur, delo. Umi in posteni, s pripravili, ni j stavljajo ponudbe z navadno dohodnino, želim žla na oglasni oddelček »Jutra« pod šifro »Pred. 6970-1a

FRIZERSKO POMOCNIK, sprejme takoj. Ogl. odd. Jutra, 6971-1a

POSTREZNIK, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

DEKLE, kot pomoč v go-pojništvu, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

GOSPOD. POMOCNIK, z enajm leti, sprejemem za enajm leti, sprejemem. Bielweisova 9-11. 7015-1a

SLUŽNIK, Ograba zelo do sprejemem. Ograba zelo do sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6993-1a

ZA KRAJNJE PERILA, pri družini iščem skromno zmorno in pošteno siviljo. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

POSTREZNIK, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

DEKLE, kot pomoč v go-pojništvu, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

GOSPOD. POMOCNIK, z enajm leti, sprejemem za enajm leti, sprejemem. Bielweisova 9-11. 7015-1a

SLUŽNIK, Ograba zelo do sprejemem. Ograba zelo do sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6993-1a

ZA KRAJNJE PERILA, pri družini iščem skromno zmorno in pošteno siviljo. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

POSTREZNIK, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

DEKLE, kot pomoč v go-pojništvu, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

GOSPOD. POMOCNIK, z enajm leti, sprejemem za enajm leti, sprejemem. Bielweisova 9-11. 7015-1a

SLUŽNIK, Ograba zelo do sprejemem. Ograba zelo do sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6993-1a

ZA KRAJNJE PERILA, pri družini iščem skromno zmorno in pošteno siviljo. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

POSTREZNIK, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

DEKLE, kot pomoč v go-pojništvu, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

GOSPOD. POMOCNIK, z enajm leti, sprejemem za enajm leti, sprejemem. Bielweisova 9-11. 7015-1a

SLUŽNIK, Ograba zelo do sprejemem. Ograba zelo do sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 6993-1a

ZA KRAJNJE PERILA, pri družini iščem skromno zmorno in pošteno siviljo. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

POSTREZNIK, sprejemem. Naslov v ogl. odd. Jutra, 7019-1a

